

JENEI ANDRÁS

AZ ENYÉM

Az enyém

Jenei András

Az enyém

Írta: Jenei András

Borítóterv: Kaszás Zsófia
Korrektúra: „Angyal”

Támogató:
Buda-környéki Látássérültek közhasznú Egyesülete

Copyright ©Jenei András, 2011
Minden jog fenntartva!

Kiadó:

A könyvet készítette:

 Könyvműhely.hu
A kis példányszámú
könyvgyártás specialistája

Egy

Tudtam. Egy jó ideje már éreztem és felfogtam, hogy a dolog, ami bekövetkezni látszott és be is lépett az életembe – elérkezett.

A hosszú és nem kevés munkanapokon, amikor hullaként leültem a postaládából kivett csekkek fölé a konyhaasztalnál, mikor a rádióból zümmögés lett és semmi nem jutott már el az agyamig, bambán bámultam ki magamból.

A sárga lapokon kígyóztak a hosszabbnál-hosszabb számok. Ezekről már annyira sem féltem, mint előtte, amikor még téje lehetett volna bárminek és ezek a jelek harapdáltak, illetve próbáltak harapdálni.

Korábbi életemnek volt egy része, mikor is egy ilyen csekk után azért gondolkodtam el valami újabb munkalehetőségen, mert nemcsak rólam volt szó. Ezzel szemben most csak annyi kockázata volt mindennek, hogy ha nem megy tovább, fel kell adjam a függetlenségem, a szabadságom.

„Nos, lássuk csak! Ha ezt eltolom, ezt meg lemondom és bevállalok még két munkanapot, akkor itt az, amit ki lehet pipálni.”

Ahogy kezembe vettem a soros utalványt, s ahogy oda tettem a sarokba a korábban még fel nem adottakhoz, elment a kedvem mindentől.

Maradt még kettő, na, nem gond, csak jobb lenne, ha már elintéztem volna.

Kínéztem a konyhaablakon, kicsit el innen, kicsit szembe a másik ház, hasonló szintjén megbújó lakás erkélyén keresztül be az ottani hálósobába.

Az esti sötétségben kilátszódott az ottani lámpa fénye, amit befedett az ablak előtt már elhúzott piros függöny.

Odaát egy alak átsuhant a háttérben villódzó tévé előtt, majd megigazította a sötétítőt és aztán lekapcsolta a villanyt.

„Na, lassan kezdődik a sorozat, de még ott a reklám, van időm elmenni a wc-re.”

Felálltam és miközben vadul berontottam a fürdőbe, magam mögött le, előttem meg felkapcsoltam a villanyt.

A lábam kissé zsibongott, már megszokottan és mégis ijedten tudatosítottam: megint rettenetesen dagadt a bokám, na most meg még feljebb is. Az meg, hogy a cipő szorítása miatt a lábfejem megmaradt vékonyabbnak, de a bokacsontoktól fentebb ott pangott a nemkívánatos vendég, hát, az igazi látványt tudott adni.

Egy ideje olyan lett a lábam, mint egy krónikus szívbetegé, annyi víz maradt benne, hogy ha megnyomtam az ujjammal, bizony elég mély árok szakította meg a relatív vízszinteset. Tudtam, hogy ez jót nem jelent, de amikor elkezdtem észrevenni ezeket a jeleket, a félelem és a felismerés ahelyett, hogy fejbevágott volna, becsomagolta a tényeket és mindig összegyúrta, majd bedobta a kukába. Arra meg ráraktam egy csomó nem olvasott reklámújságot és így az egészet betoltam a sarokba az asztal alá. Ott nem látom, azaz nincs is...

„Biztos a napi tizenkét óra gyaloglás, a kevés odafigyelés, a kevés pihenés, az időnként nem tartott diéta, a nem megfelelő beállítás, a nem normális cukorszint, a nem odafigyelés, a semmilyen figyelés...”

Semmit nem akartam elfogadni. Sem a múltat, ahol minden arról szólt, hogy szabályok, amiket betartottam egy ideig és mégsem voltam két hétnél hosszabban jól, sem a rengeteg korlát, amit a betegségem adott nekem ajándékba, és a jelent sem, ahol elhitettem magammal, hogy szabad vagyok. Szabad? Ugyanúgy megvannak a korlátaim, csak bedugom a

fejem a homokba, és akkor majd jól nem látom azt, ami miatt most dagad a bokám.

Aztán mialatt megmostam a kezem, belepillantottam a csap fölötti tükörbe.

Te jó ég! Olyan a fejem, mint egy dinnye. Na, ez egyre jobb, mi jöhet még?

„Andris! Olyan duzzadt a szemhéjad, vagy nem?”

Mögöttem bezártam a fürdő ajtaját és kezembe véve a távkapcsolót belezuttantam a fotelba.

A nagy és szürke készülék, amit nemrég vettem, hatalmas feszültséggel megtöltve a hetven centis képernyőt, kiadta magából az elektronok zizegését és elindult az esti hangos reklámáradat.

Közel két hónapja a kevés fizumból felépítettem egy majdnem házimozit, élvezni akartam a dolby-t, vagy legalábbis a sztereót, meg a mozivászon helyett a nem kis képernyőt és a benne látott képekkel elmenekülni innen, oda ahol van még jó, van még élet, pénz, szerelem...

„Kösse meg kötelező biztosítását... Feledhetetlen élményt nyújt a sokoldalú technológia a kicsiny és mégis hatalmas kijelzőn... A karosszéria biztonsága... Adjon vért...”

A jobb szemem előtt meglibbent egy árny. Halvány volt, mint amikor az ember haja belelóg a képbe, aztán hol jobbra, hol meg balra indul, de a teteje stabil, az ott marad.

Kezemmel eltértem a belógó hajtincset, s akkor esett le: nem is a hajam, de akkor mi ez?

Az a valami bizony ott függött, majd a következő pillanatban eltűnt.

Behunytam a szemem, aztán újra kinyitottam, majd még vagy kétszer.

Nincs. Vagy mégis?

Ahogy teltek a másodpercek, egy halvány, kissé rózsaszín csík belefolyt a tévé és a köztem lévő térbe.

Felnéztem, majd oldalra, utána megfogattam a fejem, de a nem létező pókháló, ami most nem fehér, vagy szürke volt, nem akart eltűnni. Végül nemhogy ott volt, néha kicsit vastagabb lett, majd elvékonyodott, aztán elhomályosult és kezdte előlről.

A korábban már a bal szememen lejátszódó folyamat miatt most annyira elöntött a félelem, hogy hirtelen melegem lett.

Bentről forróság áradt szét bennem, majd gazdag izzadt-ságcseppek jelentkeztek a homlokomon, s ahogy kellett, megremegtem és lüktetett a fülem, zakatolni kezdett a szívem.

A bal szememen még korábban először elkezdődő kór lassan elmúlt, majd újra jelentkezett és észrevétlenül ott is maradt.

Hogy tudtam-e róla, vagy csak az agyam tiltott le a fél szememről, azóta sem tudom.

„Szedjen sok vitamint, az segít, és ahogy felszívódik az a dolog, a homályosság meg fog szűnni!”

S ha valamiért mégis azt a szemem kellett használni, ráfogtam, hogy gyengült a szemüveg, vagy kevés a fény, vagy valami hasonló, de sosem ismertem be, ott már nem kicsi a baj.

„A félszeműek is élnek...”

Odaültem a telefonhoz, majd bepötyögtem a számokat. Halk zümmögés, amit röviden követett a csengés is.

– Igen?

– Helló, én vagyok!

– Na, már hazaértél? – kérdezte lágyan a kedvesem, akit a munkahelyünk kapujában engedtem el a saját otthona irányába.

A háttérben hallottam, hogy nála még zúg a busz, azaz még utazik a vacsorája, a zuhany és az ágya felé.

- Holnap nem tudok kimenni, ki kell ugranom a tesómék-hoz - mondtam összeszedetlenül.

Ha egész nap fekszem, pihentethetem a szemem, a lábaim, talán reggelre minden elmúlik, és ha mégsem, nem kell megmagyarázni, amit nem akarok. Nem derül ki semmi jobban, nem futok bele olyan szituációkba, ahol egyértelművé válhat, hogy mi a valóság, mi történik a jelenben.

- Baj van? - kérdezett aggódva, de hangjában benne rejlett „A döntés a tied, de mi lehet az, ami miatt lemondod?”.

- Nem, semmi, csak...

És jöttek a legbambább kifogások, a legidiótább és legátlátszóbb válaszok, melyeknek se értelmük, se valóságalapjuk nem volt.

Ha azt mondanám neki, hogy „kérlek, gyere ide, mert megvakultam, vagyis meg fogok vakulni, és kegyetlenül félek”, tudom, hogy egy órán belül eljött volna. Ehelyett rövidre zártam a beszélgetést, majd hogy mihamarabb aludni térhessek, letettem a kagylót.

Egy kattanás a lámpa, egy gombnyomás a tévé és semmi nem vett körül, csak a sötétség és a megkukult világ. Kint halkan zümmögött a troli, valahol elhúzott egy autó, de igazán csend lett.

A szemem lecsuktam, a lábaimat kissé felpolcoltam és igyekeztem minél előbb elaludni.

„Holnap, majd amikor felébredek, nem lesz semmi a szememmel, nem lesz dagadt a lábam, és holnaptól figyelni fogok. Figyelni és betartani, nem keresni a bajt!”

Fogadkoztam és végigpörgettem, hogy ezeket már nem először döntöttem el, de aztán valahogy amint korábban eddig még mindig csitulnak a problémák, szépen és lassan elfeledkeztem a le nem írt eskümről.

Nem tudtam elaludni. A gondolatok jöttek, mentek, de a lényeg nem változott: félttem.

Miért nem gondolkodtam előbb? Nem kellett volna eddig húzni, csak ha minden nap kicsit figyelek, és még ha titokban is, de nem zabálok...

Felhúztam a lábam és megfogtam. Nem változott semmi, ugyanolyan puffedt, mint egy negyed órája.

Amikor először feltűnt, hogy vizes, bután, mint aki tudja, mit is csinál, bekaptam egy-egy vízajtót. Ez eleinte használt, de aztán hiába lett az egyből kettő, hiába csökkentettem a folyadékot, vagy fásliztam be a térdemig mindkét végtagom, már nem hozott eredményt.

Majd belevágtam a vadabb dologba, erősebb tablettát kaptam be, gondoltam, majd talán az segít. Emberek tucatjainak segített, mikor ezt javasolták a dokik, akkor nekem, akinek nem is a szíve a beteg, majd ez lesz a tuti...

Semmi...

A fülembé dobogó szívem, majd a zúgás és a félelmemmel átítatott éj vad vihara dübörgött, annyi villámot azóta sem láttam. Akkor és előtte, amikor lehetett volna tenni, csak annyit tudhattam: mi lett volna, ha... Ez nem létezik, akkor valamiért azt a döntést hoztam – utólag életemnek nem egy ilyen rettenetesen nagy hibás döntése volt –, azaz akkor az volt a jó.

A francokat volt jó!

Hogy lehettem akkora barom? Miért zártam magamra az ajtók tömkelegét? Miért nem figyeltem oda? A legelső legkisebb jelre miért nem mentem dokihoz? Miért nem kértem segítséget, hiszen minden ott volt a közelemben? Ha tudtam a részleteket, miért hagytam mégis, hogy eljussak ideig? Miért? Miért? Miért...

Zuhantam, pörögtem és érkezett valaki, akit nem láttam. Erős és kemény volt, de láthatatlan. Olyan érzés lett úrrá rajtam, mint amikor kerget valaki, te bebújsz az ajtó mögé és

visszatartod a lélegzeted, még azt se hallja meg a kergetőd. Aztán elmegy az ajtó előtt, te remegsz, hogy ne vegyen észre, ő nem lát, de a szemeid előtt megy el. Kezében fegyver, egy kés, vagy inkább egy kasza?

Elmegy, de érzed a huzatot, ahogy elmozdul előtted. Megáll, nem fordul feléd, mert akkor meglátna, és véged lenne. S ahogy ott gondolkodik, hogy hova is lettél, te tudod, hogy érez, tudja, hogy ott vagy. Ő tudja, de nem mozdul, nem szól, csak ott van. Érzi a félelmed, mert annak szaga van. S élvezi mindezt, vár. Aztán nyelsz egyet, ami olyan hangosnak tűnik, hogy talán a világ leghangosabb zajában is hallották, de üldöződ továbbáll. Nem végez veled, pedig megtehetné. Még nem...

Ott feküdtem a műtőasztalon. A maradék látásomból kevés maradt. Abban a pillanatban egy nagy fényáradatba belefolyó vörös fonalat láttam, majd egy kisebb szintén piros pontot, ami jobbra és balra ugrik, majd eltűnik. Belépett a képbe egy nagyon vékony kampó, az ott matatott egy ideig, majd megint érkezett a bíborfolyó.

Nagyon érdekes élmény, ha az ember bentről nézi azt, amit magában a szemben végeznek. A látás már nem működik, de mégis szemléled, ahogy két milliméterre vacakolnak a látóidegedtől. Lehetetlen, de mégis látod. Vagy már ezt is csak a tudatod nézi?

- Adjunk vérzéscsillapítót - mondta az asszisztenciának a professzor.

A háttérből valami komolyzene szólt, annyira szerettem volna tudni, hogy mi az, azaz szerettem volna annyira ismerni a tudás által a muzsikát, hogy csak annyit mondjak: Csajkovszkij, vagy Bach...

Éreztem, ahogy megszúrják a kezem, majd jött a következő, ujjszúrás - a cukrom is nézték -, a végén az engem operáló, nagy tudású férfi a kezével kopogtatni kezdett a homlokomon.

– Miért nem? Miért? Hallja?

Mit mondjak neki? Azt, hogy nem tudom, vagy azt hogy „Azért, mert ha kiderül...”? Semmi nem jutott eszembe, amivel olyat mondhattam volna, ami válasznak minősül.

– Akkor azt gondoltam, hogy nem lesz baj – feleltem kurtán.

Hallottam, ahogy felszisszen, ahogy leginkább lekeverne nekem két hatalmas pofont, de e helyett csak nagyon elhúzottan levegőt vett és abbahagyta a fejem kopogtatását.

– Sajnálom, nem tudok mit tenni.

Ezt mondták előre. A közel két héttel ezelőtti szemészeti vizsgáloban a hasonló kérdéseket feltevő főorvos, miután bele-nézett a szemembe, halk, de nagyon határozott hangon közölte:

– András, maga meg fog vakulni. Lehet még egy kis idő, de ahogy most állnak a dolgok, biztosra veszem, hogy nagyon hamar. A semmi is kevés, de ha valaki még hozzá mer nyúlni, az majd a prof.

Akkor már csak annyi látásom maradt, hogy ha lenéztem a földre, a lábam hegyét még ködösen, de láttam. Vagy ha kissé félrefordítottam a fejem és felemeltem az állam, talán egy méterre is. A szemészeti osztályról alig néhány lépésre lévő belgyógyászatra, ahol elindították a „megmentésem” félve indultam vissza. Az ismerősökkel a rövid, de annál erősebb beismeréssel és szemrehányásokkal teli beszélgetéseken már az elején túlestem, akkor ott azon a pár méteren a semmibe való lépkedés rémített meg. Ha megbotlok, vagy beesek egy bokorba, esetleg ahogy átmegyek a járdát keresztező úton, és nem veszem észre a közeledő autót...

Mi van akkor?

Kiröhög valaki, vagy odaugrik, hogy elkapjon, esetleg megijed az esésemről, hogy rosszul vagyok? S ha elüt az az autó? Itt úgysem jönnek gyorsan, és hát cssze meg az ég! Ha nem is látom, hallom, ha jön.

De nem jön semmi, akkor gyorsan átmegyek, csak simán egyenesen, ott meg már karnyújtásnyira a fal, azt meg valamennyire, de észlelem.

Tényleg, a vakok hogy mennek, hiszen nem is látnak, még annyira se, mint most én? Ja, nekik van az a fehér bot.

Azzal valahogy kopognak, meg ilyenek. Talán kellene nekem is. Hol lehet olyat venni? Biztos a vakok intézeténél.

Elindultam keresztül az autóknak szánt részen. Na, akkor egyenesen kell menni, de hogy a fenébe is van most az egyenes? S ha most jön egy kocsi, akkor jól elüt. Az lenne a tuti!

„... A kórház udvarán elütötte egy autó J.A.-t, aki a kis sebesség ellenére akkora sérüléseket szenvedett, hogy hiába próbálták megmenteni, életét vesztette ...”

Normális vagyok? Ébresztő ember! Ugyan most a nyakadba omlott minden, de nem haltál meg! Ami most van, azt magad tetted, hát viseld!

Elértem a falat és nagy levegőt véve lassítottam. Gondolkodjunk egy kicsit, ne kapkodjunk!

A cukor elrendezett jó néhány dolgot, elrendezte a jövő felé az utam, legalábbis egy irányt. Oké. A veséim félig se működnek, erre manapság vannak jó gyógyszerek, meg ott van a művesekezelés. Hát sokat nem tudok róla, csak annyit, hogy ott fekszenek a súlyosságuktól függően a betegek egy gépen és két kezelés között jobban vannak. Hát ez nem túl biztató, de hiszen nekem még azért van valami működésem. Azaz szedek tablettákat és ugye, ahogy megfogadtam, figyelek és akkor jó lesz. Legalábbis egy darabig.

Ami meg a vakságot illeti, ki tudja? Az imént azt mondta a főorvos, hogy ugyan a semmi az esélyem, de mégis elküld ahhoz a profhoz, aki lehet, hogy mégis tud majd valamit segíteni. Na, ha annyit elér, hogy az már megmarad, ami most van, akkor ennyi. Ez még nem vakság! Ha meg mégis?

Erre közben elértem a belgyógyászat ajtáját, ahol megállított egy doktornő – sokéves együttdolgozásunk miatt ő is aggódott és mindenben szeretett volna segíteni –, leültetett és beszélgetni akart velem a jövőről.

– András, minden lépés megvan. Holnap elkezdik beállítani a cukrát, egy kedves doktornő a legmodernebb inzulinnal nagyon jól tudja kezelni majd az akkor már beállított értékeket. Aztán megnézik a veséit is, ott lesz egy biopszia, és a professzor ahogy látom, megoperálja a szemét is.

„Hah, csak ennyi? Mi ez nekem! Na, de tényleg, ha ez a terv, akkor csináljuk!”

– Elgondolkodott azon, hogy hogyan tovább? – folytatta.

Ott bámultam a nagy és egyre homályosodó tekintetemen a semmibe, aminek akkor egy ismerős hang adott képet, akit doktornőnek neveztek.

– Nem nagyon volt miről gondolkodnom, hiszen minden új – feleltem hangsúlytalanul felé és rettenetesen akartam, hogy a szemébe lássak.

– Ez egy nagy trauma, nem akar esetleg egy pszichológus...

– Na, de komolyan! Azért, hogy aztán öt perc után a tisztelt kolléga a haját tépve jöjjön ki a szobából, és magába döntsön egy doboz antidepresszánt? Nem. Köszönöm, de tartom magam annyira, hogy ha van valami, megoldom. S adódik a következő kérdés: mi lesz, ha megvakulok?

Éreztem, hogy sajnál és közben zavarba is jön mellettem, lehet, hogy el is fordult. Akkor talán más is hallotta a folyosón azt a párbeszédet, lehet, hogy meg is álltak, de a zsibongás ereje nem változott. Folytatni kezdtem a gondolataimat, mielőtt megpróbálna meggyőzni.

Ha másnak sikerült, nekem is fog! Mások is élnek vakon, az nem a világvége.

Aznap délután ott gubbasztottam a kórteremben és morfondíroztam a lehetőségeimről. A szobatársak aludtak, vagy csak nem volt kedvük beszélgetni, esetleg ismerve az állapotom, nem mertek kérdezni, nem tudom.

Itt van a gyógyszeres tasak az éjjeliszekrényben, abba van az a ritmusszabályozó, ha esetleg a dobozt...

Hát tudod kedves túlvilág, hiába próbálkozol! Akarhatod megcsavarni jobban az agyam, bombázhatod még a tudatom, nem fogom megtenni! S ha darabokra is szeded a testem, amíg mozgok, amíg levegőt veszek, nem adom fel!

Akkor mintha valaki hallotta volna a gondolataim, este elvitték tőlem a gyógyszereim.

Az események követték egymást, baromira nem érdekelte őket, hogy közben a félhomály terjeszkedik, fehéredik, majd szürkül. A tétova bátorságom időnként hisztibe torkolt, magamnak sem mertem bevallani, hogy többről van itt szó, mint csak annyiról, hogy hatszor annyi tablettát kell szednem ezen-túl, vagy hogy be kell tartani azt, amit harminc évig nem tettem meg, amit ennyi idő alatt nem lehetett megregulázni.

Arról volt szó, hogy amim van, annak teljesen vége. A munkám, amiért élek-halok, a betegek, a mentő, a bicikli...

A világ összes baja eltörpül, ha felülhetek a biciklimre!

A gondolatok folytatódtak: A szabadság, az önállóság, a pénz, a kapcsolat...

Onnan akkor egy rövid, de annál hatásosabb cukorbeállítást követően egy másik kórházba kerültem, ahol közel tíz nap után tizenvalamennyi kiló vizet lehúztak rólam. Közben ide-oda ugrált a jól beállított normál millimol értékem, s lassan ott tartottam, hogy nem néztem, hanem tapogattam. Azt hittem, hogy van valaki ott doktornő, közben jelezték, hogy a senkiről beszélek.

Félelmetes, de ha az ember napról napra azt látja, hogy nem lát, azt hiszi, amit hinni akar, és azt lát, amit hisz.

Ott az utolsó kimenőmről úgy botorkáltam vissza a veseosztályra, hogy este lett. Hangosodtak a hangok, zümmögtek az autók, ordítottak a buszokon az ajtózárási figyelmeztető csengők és fülfájdítónak hatottak a mellettem fekvők esti horkolásai.

A biopszia megtörténte után egy rövid párbeszédre megzavartam a nephrológusom:

- Azért ha marad látásom, a veséim miatt lehet majd bicikliznem?

Az orvos biztos végignézett rajtam, azzal a gondolattal, hogy:

„...Szerencsétlen ember, vajon melyik fázisban van? Tagadás?...”

S hogy lelkiekben rendesen megkapjam a jó tanácsokat, meg az efféle vigasztalást, a zárójelentésem mellé az ottani kezelőorvosom csak annyit mondott a „Viszlát!” helyett – ez amúgy is baromi bénán hangzik egy majdnem vaknak –, hogy:
- Ne aggódjon, manapság a veseátültetést nagyon profin csinálják!

Majd elérkezett az a nap, amikor odakerültem végre a szemprofhoz, amikor a két műtét és minden igyekezete után elmondhatta:

- Sajnálom! Nem tudok mit tenni.

Nem akartam akkor mást, csak amit beleöntöttem a válaszómba.

- Akkor zárja össze és engedjen haza!

Furcsa volt, ahogy éreztem, amint összevarrja a szemgolyóm. Nem fájt, csak húzódott, pont olyan, mint amikor hímez az ember és a terítőt meghúzod a cérna feszítésével.

Igen, valamikor hímeztem. Na, nem sokat, mert nem volt türelmem befejezni, de érdekes volt, ahogy alakot és formát öltenek a mindenféle színek. A zöld levelek, a piros, sárga, kék virágszirmok és a fehérbe átmenő levarrt szélek is. Színek, formák, alakok, színek, sárga, piros, kék és lila, barna, ibolya, rózsaszín, narancs, fekete... fekete... fekete...

Aki valahol hitt abban, amiben én egyre kevésbé, az azt javasolta, hogy tornáztassam a szemem, az jó lehet. Jobbra, balra, körbe, s mindezt ne nagy fényben, de naponta többször. Talán megmarad valami.

Én meg, mint egy ingoványba belesüllyedő szerencsétlen, aki mellett nincs semmi, de mégis kapaszkodik a levegőbe, hát kapaszkodtam. Markoltam mindent, amitől én már nem, de mások azt remélték, hogy talán majd...

„Csodák csak a fedhetetlen emberekkel történhetnek.”

Nem voltak csodák, csak a nyár, amikor mindenki nyaral, pihen és úszik a Balcsiban, vagy a Velencei-tóban, romantikázik, dolgozik, biciklizik...

– Nem tudom, hogy most hogyan tovább... Nem érzem, nem látom... Ne haragudj! – csuklott el a kedvesem hangja.

S akkor megfogadtam, ha valaki ezért bánthat valakit, az én vagyok, és csak magamat bánthatom. Én vagyok az oka, magamnak tettem ezt az egészet, és ez van.

Ültem a kertben a függőágyon, hallgattam a maximumra tekert zörgést – merthogy zenének nem lehet nevezni – és rágódtam azokon az emlékeken, amiket látva éreztem, s közben centire ugráltak a dobhártyáim.

Duc-duc-duc-tisz-tisz-tisz-duc-düb-duc-duc-tisz...

Remegtem és a közben a szürkéségbe belevadult szememből literes könnyek hullottak a föld felé. Üvöltöttem volna, így viszont csak bögtém és baromira nem érdekelt, ha akkor meglát valaki.

Nem volt ott senki, nem hallott senki, nem látott senki.

Egyedül...

Ültem a szobámban az ágyamon éjjel és bőgtem.

Őt nem veheted el! Bármit, de őt nem! Elvette, vagy engedtem? Vagy elment?

És akkor azt éreztem, hogy mindenki ezt tette. Ha az embernek amúgy sincs sok barátja és azok is hirtelen megszűnnek körülötte, hajlamos azt hinni, hogy ami történik, annak a jelen az oka. Miért? Mert a jelek ezt mutatják, mert az ember agya ezt akarja elhinni, mert ez kényelmesebb. Vagy ez maga a tény?

Attól, hogy velem megállt a világ, másokkal ezt nem tette meg. Ők kelnek, mennek, dolgoznak, ábrándoznak, összebújnak, mennek, filmeket néznek, bicikliznek, buliznak, együtt vannak...

Akkor én nagyon egyedül éreztem magam. Az emberek függetlenül attól, hogy tudták a velem történeteket, vagy sem, nem kerestek. Nem hívtak, nem értek rá, nem válaszoltak, semmi. Eltűntek az éterben. Lehet, hogy soha nem is voltak?

Ültem a fotelomban és feltéve a lábam az ágyra bőgtem...

A nyári nap melegen sütött, de én ott zokogtam a sötétben. A szellő vagy a huzat volt egyedül, aki simogatott. Önzetlenül, objektíven, és nem sajnálatból.

Na, jó. Elhitettem mindenkivel, hogy felállok. Akkor cseszd meg te nyomorult én! Szedd össze magad és tedd is meg!

Mit is kell tennem? Hát, fogalmam sincs. Sosem voltam még vak. Vagy igen?

Eszembe jutottak azok a több évvel ezelőtti írásaim, ahol nem megélt dolgokat írok le, ahol nem látok, meg ahol lebegek a klinikai halálban.

Megborzongtam. Némelyiket még elfogadnám, de hiszen most akarok felállni, most akarok a kiütés utolsó, azaz kilences másodpercénél felállni... Felállni!

Állj fel! Gyerünk, bizonyítsd be!

„Te sosem leszel akkora trutyiba, hogy ne legyen benned erő arra, hogy ki ne mássz belőle!”

– Még látsz valamit, de rendezkedj be arra, hogy nem látsz! – mondta nekem egyszer egy kedves barátnóm.

Szavai olyan méreggel megkent és jéghideg törként érték el hozzám, hogy becsuktam egy ajtót, falat emeltem, amit nem kellett volna, mert ezt igazán nem vártam tőle. Tőle nem. Talán mástól sem.

Pedig ezzel mondta meg az igazat, ezzel adott a legtöbbet és azóta is tudom, hogy mennyire barátságos volt ezzel, mintha megcirógatta volna a fejem és velem sír.

Kezdd el!

Na, de hova és hogyan és kivel és mikor és meddig és...

Most! Azonnal! Ha nem tudod, kérdezd meg!

A folyamatos papírdolgok, melyeket a leszázalékolás, a hozzá tartozó vizsgálatok okoztak, nagyon rajta voltak, hogy ne az önsajnálát egyetemi fokával zúzzam magamra a mindennapok tehetetlenségét. A dolgok nem voltak bonyolultak, mert ha az ember valahol már felkészül arra, hogy megvakul, akkor a tudatalattija elkezd gyűjtögetni azokat az információkat, amiket, ha kell, előránt bárhonnán.

Amit nem látok, azt megfogom, meghallom, megszagolom, megérzem, és ilyenek. S ha minden bedöglik, akkor az a valami nincs is...

A ház szobáit, a fürdőt, a lépcsőket az ember megtalálja. A sarkokat, a régen ismert ruháit megismeri, a fogkefét nem fordítva teszi a szájába, a fogkrémet lehet, hogy nem a

sörtékre, hanem a nyelvére nyomja. Nem veszi el a másik tusfürdőjét, óvatosan fogja meg a kést, nem kapálódzik ott, ahol leverhet valamit...

„Leveri, mint vak a poharat.”

Megtanulja, hogy nem rohan az ismeretlenbe, de még ott sem, ahol előtte milliószor járt. Mert ha egy párszor megfejezi az úgy hagyott ajtó élet, rájön, hogy legyen óvatos.

Minden oktatás nélkül tanítja a családot, még akkor is, ha néha ez úgy tetszik, teljesen felesleges.

Aztán vagy megszokja, hogy mindent elétoznak, vagy időnként megfogja, amit tud, és kipróbálja mire képes. Kézbe veszi a kést, elvágja a kenyeret – még akkor is, ha az a szelet kenyér vagy félbeszakad, vagy egy kilós szelet lesz is –, kinyitja a margarinos dobozt, és úgy tesz, mint aki rákeni a tartalmát a pék által megsütött termékekre. Aztán mi lehet a legrosszabb? A margarin a kezére megy, vagy a földre, esetleg vastagabb lesz, vagy éppen semmilyen.

Ha kitölt egy pohár vizet, vagy teát, lehet, hogy túlcordul? Na, bumm!

A korábban bejárt helyeken eddig észre nem vett repedések, zajok, szagok eljutottak a tudatosításig, jeleztek nekem, s kezdtek kiterjeszteni azt a hatalmukat, amit beépíthettem az életembe, amivel lát az, aki nem lát. S ezek megdöbbsentették mindazokat, akik velem voltak. Az egykori világból beégett térképek, kanyarok, terek, házak, sarkok megmaradtak, ennek csak akkor volt vége, ha átrendezték a világot. Na, ez lehetett egy doboz, egy tíz centire arrébb rakott papucs, vagy éppen egy teljesen átépített tér valahol a városban.

„Most a jobb oldalon ott egy sárga tourist felirat, aztán egy ruhabolt, majd egy keresztutca, ahonnan, ha benézel, két méter után egy hatalmas kapu...”

A tudatlanságom akkora biztonságot adott, hogy az első fehér botom, amit ugye a „közgyógy” által ingyen, azaz nulla

forintért megkaptam, jócskán bizonyított. Kopogott, jelzett, úgy mutatta nekem az utat, hogy akkor még azt sem tudtam, hogy mit és hogyan és mennyire, meg mekkora, milyen mozdulattal.

Azon a délutánon többen ültünk a kertben. Mindannyian csináltunk valamit, akadt, aki olvasott, játszott, vagy csak forgatta a kampós SZTK botot.

Már nem zokogtam semmin, csak a tudatlanságom miatt bosszankodtam. Vagy félttem?

Mások ilyenkor nyaralnak, elmennek moziba, vagy éppen olvasnak?

Néhány napja kaptam egy karton kajásdobozt, ami tele volt kazettákkal: hangoskönyvek.

A világ nem záródik be, csak más formát ölt. Hahh, mekkora gondolat!

A papír szaga, amit annyira szerettem, átalakult holmi műanyag bűzére, és mindegy volt, hogy a leírásban férfi, nő, kutya, esetleg ló szerepel, ugyanolyan hangon szólaltak meg. S irtó jól hangzott a tájleírás, vagy egy nyomozó, aki világéletében férfinak született meg egy zseni fejében, női szinkronhangon meséli el a társának, hogy:

„Ó, Watsonkám, hát nem jött rá?”

De bele tudtam magam élni, mert ez volt.

A filmek melyeket korábban láttam, keveset vesztek a romantikájukból, amit meg nem volt szerencsém megnézni, azok vagy nem érdekeltek, vagy olyanná váltak, amilyenné én akartam.

Ugyan a jelenetekben gazdag akciófilmek, ahol a „ratata-tata, őőőő..., jaaaa..., úúúúújjj...” volt a lényeg és mindehhez semmi párbeszéd, előtte sem vonzottak. Jelenemet rágcáltam, hallgattam a madarakat, a mellettem ülő ember olvasását, ahogy lapoz, na, meg a gyerek – keresztlányom – játékát.

– Hát, a szomszédhoz betörték... – jegyezte meg valaki.

Azt hiszem akadtak pontok, s azóta még gyakran vannak ilyenek, hogy elszakadt a cérna. Na, de ez kivel nem is fordul elő?

Egyszer csak abbamaradt a botom forgása, amivel már majdnem ott tartottam ahol a texasi olajmágnások és két centis lyukat fúrhattam körülbelül vele a porba, amikor felemelkedett és legalább hat métert repült a kert vége felé. Suhogott, láttam, ahogy pörgött a levegőben, majd megkaszálva valamelyik bokrot, annak aljánál földet ért.

Láttam, ahogy három dimenzióban halad előre, és tudtam, hogy senki nem volt veszélyben a kitörésemtől.

Csend.

Aztán egy újabb könyvlap csúszott a másikra, egy másik madárka csalogatta a társát, majd apró gyereklábak sorozata elfele, majd vissza. Megálltak előttem és az ültő helyzetem miatt velem egymagas ötéves kislány megszólalt:

- Keresztapa, elejtetted a botod - s azzal odaadta a kezembe az elhajított jószágot.

- Köszí - feleltem, aztán nevetni kezdtem a jeleneten.

Mi volt akkor bennem?

Fogalmam sincs, csak egyszerűen az esett jól.

A semmi, ami ott fogta a kezem, ami beletenyерelt a szemembe, ami két kézzel markolta a veséimet, ami sötétítette az akkor még szürke tejfölt, adta és vette a perceket nekem.

Akkor történt, hogy egy kellemes kerti medencés pancsolás után fent készültem a vacsorához, ami a kedvencemként nézett bele megszürkült - eredetileg smaragdzöld - szemembe, hmmm, töltött káposzta. Na, a három gombóc elég is lett volna, de nem kíváncszott a rizzsel megtuningolt étel mellé a kenyér, így aztán a nem sokkal előtte beadott inzulin keményen lenyomta a cukrom

Jött a verejtékezés, hidegen szemerkélt a csuklóm, remegni kezdtem, na, ennek fele se tréfa. Magamra terítettem egy

hatalmas fürdőlepedőt, bekaptam két evőkanál kristálycukrot, megettem egy kenyércsücsköt és felmentem a szobámba. Ott ültem, s vártam, hogy a sürgősen bevitt szénhidrát felszívódjon és elmúljon a rosszullétem.

Na, mi lesz már, gyereünk! Emelkedj!

Közben megettem még vagy két nyári almát is és figyeltem a tévéműsort.

Aztán minden elsötétült, s arra ébredtem, hogy nagyon távolról tompa hangokat hallok, és nagyon halványan mintha látnék két cipőt.

- Na, az infúzió lefolyt, már úgy veszem észre, hogy magához tér - mondta az ügyeleti feladatot ellátó és a rendelőből kiriasztott doktor, aki közben megszabadított az infúziós tűtől, amit megmentésem miatt szúrt valamivel korábban a karomba.

Az unokahúgom közben rám terített egy vastag puha takarót, ugyan nem volt hideg - hát egy majdnem negyvenfokos nyári este ez elég furcsa lett volna -, de annyira előntött a víz, hogy ha felfogják, bizony megtölthetik vele bármelyik hazai víztározót.

Vissza akartam emlékezni, hogy mikor és hogyan ment el a jelen, de ami beugrott, az a semmi. Az a semmi, ahol nem féltem, ahol nem fáztam, ahol nem voltam vizes, ahol nem is voltam. Nem kellett legyek, nem kellett levegőzni, enni, inni, inzulint adni, látni, vagy éppen nem látni...

Nem tudtam megmondani, hogy mi volt velem vagy tíz percen át, de azt éreztem, hogy ott és az jó volt. Addig is jó volt...

Nem sokkal később mire megnyugodtam volna, a mindennapokat tönkre tévő hányingerek és a mindent elborító fej és szemfájások gyötörtek, szaggattak, és ki akarták űzni belő-

lem azt a vajból megkezdett reményt, amit építeni kezdtem és gyertyaként gyújtottam magamnak.

Hát, legalább hagyjál békén, te alávaló dög! Hányszor akarod még mocskos kezeddal belevetni a fejem a padlóba? Ha már nem lesz mit elvenni, megcsipkeded majd a halott testem, és sejtenként hordod szét lelkem a jelenből?

Újra a szemklinika lelketlen lakója lehettem, ahol aztán megint azon vettem észre magam, hogy ott áll a fejem fölött a prof.

Már nem vigasztalt, nem kérdezett, sőt, nem is mondott semmit.

Megint a zene, de most már nem volt mit látni. A lehetőségeket értve nem volt bennem félsz, most azért tettek az asztalra, hogy megoldják a fájdalmaim okát, így az optimális szemnyomás többszörösét kellett normalizálni.

Hogy mekkora tuti dolog és találmány a lézer! Csak azt nem mesélték el, hogy ez mennyire tud fájni...

De akkor sem szólok, szorítom a fogam és szorítom és szorítom!

De akkor is fáj!

Akkor még azt hittem, hogy ha kiállom nyafogás nélkül a mindkét szememen végrehajtott beavatkozást, kiérdemlek valamit, vagy valakit. Hát persze! Hős leszek, bebizonyítom, és még ha vakon is, de lehetek azért...

Cseszd meg, ez kegyetlenül fáj!

Aztán még kitalálták, hogy tényleg biztos legyen a tuti, hogy aztán már semmi ne maradjon bent egyben, még egy kis lézer, és még egy kicsi.

- Ez nem fog fájni, csak pukkanást érez majd.

Valóban az már nem fáj.

„pukk-pukk-pukk-pukk-pukk...”

A műtétek sorát megajándékozták vagy fél tucat szemcseppel, én meg mint akinek ez még számít, szorgalmasan csepegtettem otthon is.

Az egyik csípett, a másiktól erősödött a gyomorforgató mosógép, majd, mint amikor az ember nyalogatja az olajos halat és annak a leve lecsurog a torkán, hát ilyesmi rögzült emlékeimben.

Na, meg az, hogy maradt még valami fájdalom belül. Ugyan nem nagy, de annyira zavaró, hogy lehetőleg ne lássak tőle.

Nagy ég! Fogalmak, melyeket ezentúl lehet, hogy másra kell cserélnem? Még ez is! Hát ez van, vagy elfogadom, vagy nem, de nekem kell eldönteni, hogy melyik esik jól...

- Láttad tegnap... Jaaaj, ne haragudj! Azt akartam kérdezni, hogy hallga...

- Hogy láttam-e a filmet? Nem. Vagy igen? Igen! Csak nem emlékszem minden jelenetre...

Mivel nem akartak megszűnni a gyógyszerek mellett sem a szemszurkáló és könnyeket kicsalogató események, megint ott ültem a prof előtt a széken. Belenézett a korábban széttrancsírozott szemgolyóba, ahol a megmaradt tartozékokat a szilikonolaj fogta körbe az eredeti szövettel glóbuszként ölelő szervmaradványban, majd megszólalt:

- Gondolja át, de lehet, hogy jobb lenne megválni a szemgolyóktól. Ha nem szűnnek a panaszok...

- Meg fogom gondolni - feleltem és úgy szaladtam hazafele a segítőmmel, hogy a nem túl hosszú, azaz alig pár centis hajam lobogott visszafele.

Ez megőrült! Még hogy kivenni? Na, persze, majd haza-viszem egy befőttesüvegben és ...

Azt hiszem, amit akkor tettem, ahogy hazaértem, azóta sem bánom:

Minden szemcsepp kuka, aztán majd csak lesz valahogy...

Lett, s azóta is van. Ugyan morbiditásom tetőfoka, hogy „darált hús egy liter olajban”, de akkor is a sajátom!

Hogy hogyan győztem le mégis a fájdalmat?

Megint csak nem tudom. De valamiért eltűnt, valamiért nem maradt belőle semmi.

Teltek a napok, a hetek és mire észrevettem, tervezőasztalomon kialakult a jövő felé a vázlat – menni kell!

Mit hall az ember a vakokról?

Hát, hogy vagy masszörködik, ami így nem is hangzik rosszul, vagy számítógépeken tesz-vesz. (Hozzáteszem sokkal többre képesek, mint ez a két tevékenység, s nem fullad ki a mindennapjuk olyan munkákban sem, mint például a csomagolás, a kefekötés, a gombválogatás...)

Na, azt korábban tapasztaltam, hogy a masszírozás nem megy nekem rosszul. Azaz a tudatlan kezeim mozdulatai akárkit is simogattak, jól estek neki. Na, akkor mi is lehet jobb, mintha ezt úgy teszem, hogy tudatosan és megtanulva?

Ez az!

A számítógépes dolgokról vajmi keveset tudtam, akkor csak annyit mesélt a nephrológusom, hogy van egy másik kliense, – igen, ő is vak –, aki több éve használ komputert, hívjam fel, és ő majd elmondja a tutit.

Egy délután, mikor is megint kint ücsörögtem a kertben egyedül, gondolataim dzsungelében találtam magam. Semmi nem akadályozott meg ebben az időtöltésben, nem kellett semmit bizonyítanom, nem kellett megmagyarázni, hogy ezt, vagy azt miért gondolok így, csak lehettem magamnak.

A meggyötört pszichém miatt vagy a szemem környékét piszkáltam, ilyenkor meggyűrtem az arcbőröm, majd lesimí-

tottam, vagy a fülem hajtogattam. Tekergettem a hajam, kutattam a nem létező sebeimet...

Életem eddigi szakaszának kedvenc káros szenvedélye, a pipa a napokban egy elég nyomós ok miatt bekerült a tokjába, már nem mertem vele foglalatoskodni. Amikor még látóként elkezdtem pipázni, akkor azt vallottam, hogy az ember azért pöfékel, mert jó az illata, jó az íze, jó nézni, ahogy a füstkarikák felszállnak az ég felé. Aztán a libegő körök ugye kiestek, az íze nem érkezett meg az amúgy is napi szinten rám törő hányingerek társaságához, s ami meg az illatát illeti, ha az ember szívja, bizony nem is érzi igazából.

A dolog vége az lett, hogy egy alkalommal az izzó hamu kiesett a nadrágomra, amit ugye én nem vettem észre és csak akkor sziszegtem fel, amikor már beleizzott a parázs a combomba.

Ha nem akarok véletlenül felgújtani valamit, jobb, ha lerakom.

És nem fordultak meg a fejemben többé soha sem a kedvenc füstölőim, vagy illatozó gyertyáim se – megint valami, amiről le kell mondanom.

Valóban „kell”? Igen, legalábbis egyelőre...

Ha el akarok indulni, meg kell tennem az első lépést. Akarok menni, akkor keresni kell egy olyan iskolát, ahol vakokat oktatnak közlekedni, ahol elmondják, hogy hogy a francba megy át egy téren az a nyomorult, hogy miként vásárol a boltban, hogyan ír, olvas?

Húúú!

Ott van az a vakírás, azok az ostoba pontok...

De hát, én tudok írni!

Kézbevettem egy papírt, majd bal mutatóujjammal valamennyire egyenest húztam, aztán a jobbal írni kezdtem. Letapogatás, hol is a lap széle? Oké, itt van, akkor vegyünk egy ujjnyit, majd tegyük ide a toll hegyét és kezdjük el az írást.

Hát ez lehet, hogy ferde, meg olyan, mintha ráírtam volna az előző sorra, de kit érdekel?

„– Van valami keret, amivel lehet egyenesen írni, de ha megtanulsz Braille-be, akkor az jó lesz!”

És akiknek írok, azok is megtanulnak így? Na persze, majd az egész világ megtanulja!

Teltek a napok, a nyár miatt be volt zárva minden, ahol elkezdhettem volna tanulni. Sem olyan iskola, ahol bottal tanítanak menni, sem ahol masszírozni okulhatok, semmi. A beadott jelentkezési lapjaim eltűntek, később is csak ide-oda tologatták őket, egyre inkább azt éreztem, hogy nincs mit tenni, várni és várni...

– Vegyél egy számítógépet, a megfelelő paraméterekkel, aztán... Ne is egyet, legyen kettő! Ott van az a szép angol nevű felolvasó, azzal menni fog, majd tanuld meg és menj sokat és gyorsan és vedd fel diktafonra és számold és tanuld meg, és meglátod nem nehéz és igényelj kutyát és ...

Hát persze...

A sorozatos vesekontrollok alatt a leletek nem javultak, egyelőre lassult a romlás is, ritkultak a hányingerek, azt hittem fellélegezhetek. Figyeltem. Ugyan csak utólag, de ha most meglehetem – na, nem mintha eddig nem tehettem volna meg –, de azt és úgy és akkor és csak annyit és ...

– Akkor el kellene dönteni, hogy jelentkezik-e a transzplantációs listára? A lehetőség szerint én azt javasolnám, hogy a kombinált legyen, amin vese és hasnyálmirigy is egyszerre kapható – tájékoztatott a doki egy alkalommal.

– Azt gondolom, hogy egyetlen esélyem van, így ...

– Nyugodtan gondolja végig.

– Együtt a kettő, nos, mekkora az esélye, hogy... és hogyan... és mikor... mit kell...

- Nincs más. Akkor vágj bele, ha végigcsinálod! Bármelyiket határozod el, nincs kiszállás! Ha igen-t mondasz, vizsgálatok és minden. Ha nem-et, akkor tudod, hogy mi a vége.

„De akkor már nem nyafoghatsz, hogyha rosszul leszel!”
- jegyezte meg egy alkalommal egy barátom.

- Nézd, ez maradt, belevágok! Mert ez az egyetlen esélyem!

A hosszú éjjelek és nappalok, a buszokon megtett utazások alatt olyan vad iramban kapcsolgattak az idegsejtjeim egymás között, hogy a világ összes atomreaktora által leadott áram kevés lehetett volna, ha valaki ezeket felfogja és átalakítja a konnektorban futó és egy-egy országot ellátó feszültséggé. Mindent akartam egyszerre és mindent nem értettem egyszerre.

Tudtam, hogy én vagyok, aki miatt ez van, de csatáztam magammal, hogy miért én? Miért nem más? Ha én nem öltem embert, akkor, ha valaki megtette, az miért?

Egy alkalommal megállított egy erős tájszólással beszélő nő, hogy eladja nekem - meg a kíséremnek - a kezében lévő holmiját.

- Nágyon jó távcső, ötezer méterig jó véle látni...

- Na, és te drága, megmondanád, hogy mivel nézzem?

- Jáj, bocsássá meg nékem az úr, nem láttam...

- Nem baj, nincs harag. Én sem...

És szaporodtak az effélék.

Bosszantottak azok az emlékeim, amikben olyan filmeket láttam, ahol a főhős elindul megtanulni egy harcművészetet, vagy valami táncot esetleg valamilyen sportot és körülbelül öt perc alatt profi lesz belőle. Na, azért legyenek reális, a filmben eltelik úgy pár hónap, de ami a valóságban is húsz év, az ott öt hónap, és hogy szép legyen, addigra minden a legprofibban működik.

Nekem ez miért nem megy, miért nem mehet így?

Csak beülnék valahova, aztán néhány hét múlva megjelenhetnék az elfeledett ismerőseimnél egyedül, kezemben a botommal, esetleg egy kutyaival, mintha látnék, azaz egyedül...

Te marha! Hiszen a kutya se megoldható. Belevágsz a műtétbe, ott meg nemhogy kutya, de még egy árva légy sem fér majd bele. Ha befut a donor, még a levegőt is sterilizálnod kell, ha össze is jön a kutya, mit kezdesz vele utána?

Oké, az eb elvetve. Pedig milyen tuti, amikor egy társal megjelenik az ember!

Marad a fehér bot. Na, de ez a vacak? A minap is megette a mozgólépcső, úgy álltak ki a darabjai a padlóból, mint egy sündisznó hátán a tüskék.

„– Jaaj, jaaj, szegény, mi is lesz most? Várjon, mindjárt kihúzzuk azt a darabot, ami ott van...”

Marha! Mit kezdjek azzal a tíz centis darabbal, de ha annyira segíteni akarsz, állítsd le a lépcsőt, és ha nagy energiáddal kiszedted azt a három darabot, valahol van egy kuka oda be is dobhatod!

Olyan jó lenne elmenni innen!

Nem! Menj, de ne el, hanem oda, ahol tanítanak és tanuld meg! Lassan vége a nyárnak, keresd meg az iskolát, az iskolákat és kezd el! Tanulj, kezd el végre az életed! – harsogta az eldugott és belülről kikiabáló énem.

És amikor elhangzott a „kilenc” a rászámolásnál, remegő térddel, de négykézlábra emelkedtem, majd feltekintettem és felálltam.

„– Oké! Képes folytatni?”

Feleltem a kesztyűket.

Kettő

Először az iskola, ahol a masszírozást sajátíthattam el, na, meg azok a dolgok, amik ezt az egészet bonyolították, indultak be.

A társaságba nem volt nehéz beolvadni, ez annak idején sem okozott soha problémát. Világ életemben emberekkel dolgoztam, emberek között tettem-vettem, így könnyen megtaláltam a hangot, a szavakat mind a csoporttársaimhoz, mind az oktatókhoz.

A rengeteg kérdés, ami bennem furakodott, azt vagy feltettem és ezzel is jeleztem, mindent tudni akarok, vagy ha belém szállt a félsz, azzal lepleztem, hogy mutattam: magabiztos vagyok, tudok, megyek, merek, teszek, megoldom... megoldom... Mindent megoldok.

Azaz majdnem mindent. Merthogy annyi és megannyi apróság maradt otthagyni félkészben, vagy inkább sehogy.

Ahhoz, hogy naponta, vagy inkább kétnaponta eljussak az iskolába, nem kis szervezési megoldást jelentett nekem és a családnak is. Amikor az ember nem kényszerül folyamatosan valakire, akkor fogja magát és megy.

„Jaaj, de nincs kedvem bemenni a városba! Igaz, hogy csak a bevásárlóközpontba, ott is csak a bejáratig kell menni, de este van, meg utazni a villamoson, meg...”

Ó, te szegény! Tudod, hogy én mennyire mennék? Este van? Hát akkor a legszebb a kivilágított város! Csak a bejáratig? Tudod, hogy ha már itt kint a buszmegállóig el tudnék menni, az mit is jelentene nekem? Ha már mindezt egyedül megtehetném? Neked meg az a bajod, hogy este van?

Annyi meg annyi időt eltöltöttem a gondolati síkon, amikor jobb volt csak ott lenni valahol és nem szólni senkihez.

Legalábbis emberekhez nem. Merthogy ott volt a macskám, egy igazi szürke házicica, aki jött, dorombolt, gyúrta a lábam, s ha nem volt hozzá hangulatom, csak rám nézett és tudatosította: Nem baj, nekem is van, hogy nem akarom.

Ha meg szó nélkül órákon át csak simogattam, ő puhaságával, vagy mancsával visszasimított, jött, ha teleette magát, ha érezte, hogy megnyugtató a társasága, de akkor is, ha csak egy kis szeretetre vágyott tőlem. Nem kérdezett, nem nyaggatott, nem szemtelenkedett, ha éppen ebédeltem, keresett, ha nem voltam otthon és érezte, hogy többet jelent nekem, mint egy magamfajta humanoid...

Nem figyelni arra, hogy mutassam kifele a törhetetlen és magabiztos személyt, mindenre azt felelni, hogy „megoldom!”, nem arra figyelni, hogy ne fejeljek bele valamibe...

Ahogy ott ülsz, és éppen nem kavarog a gyomrod, vagy nem azon morfondírozol, hogy ha megeszel egy szelet rántott húst, akkor a másnapi leleteid annyira rosszak lehetnek, hogy megjegyzik: Még nem kell a dialízis, de közeledik az idő.

Az, hogy eddig olyan ételeket ehettél korlátlanul, mint a hús, amiben nincs szénhidrát, azaz nem emeli a cukrod, most már az is méreg?

Emlékszem, bementem a klinikára, ahol a dietetikus elmondta, hogy mit szabad, mit nem, mit ajánlatos, mit ne.

- Lehetőleg ha hús, akkor vörös. A többi kerülendő. Az ömlesztett sajtok inkább ne, ugyanígy az olajos magvak, a nem megfelelő lisztek, a tészta, a belsőségek, a spenót. Ja, igen, mert abban sok a foszfor. Aztán jobb, ha leszokik a káposztáról, a paradicsomról, a paprikáról, a kefirről, a joghurtról. Ott van még mindaz, amiben sok a folyadék, mint narancs, vagy ami leginkább törölhető, a levesek.

- Pont a levesek? Na, de akkor egyáltalán mit lehet? Ja, azt hiszem maradt a krumpli, igen abból is csak keveset, na, és talán a rizs, igen, abból sem sokat...

Csak ott ülsz, vagy lehet, hogy fekszel és eltölt valami meleg érzés, lehetsz erős, egészséges, bátor, harcos, látó...

Azon az egyik délutánon, ahogy hazaértem a szaküzletből a laptopommal, és némi segítséggel felkerült rá a képernyő-olvasó szoftver, mint olyan csoda, amivel láthatom a láthatatlan képernyőt, megint elindult bennem egy újabb város felépítése. Nem falaké, hanem megannyi kapu kinyitása a világ felé.

Na, persze, egy kezdő vaknak minden az ölébe hullik?

Ahhoz, hogy folyamatosan beszéljen a gép, kell ugye a program, ez oké, ez letölthető. Na, itt kezdődtek a gondok. Merthogy ez csak demo, kellett hozzá egy „kulcs”-nak nevezett kislemez, amit ha rányomok a meghajtóra, nem áll le rövid idő alatt a felolvasás, nem némul el minden, ami egy vaknak maga a halál.

- Kérj bent valakitől egy kulcslemezt, párszáz pénzért bárki ad.

Na, a megfelelő embert megkérdeztem, aki rávágta, hogy:

- Igen, közel háromszáz.

Naivan vettem elő a tárcám és kivettem belőle egy ötszázast.

- Nem, nem, háromszázezer...

Hogy micsoda? Komoly az, hogy ahhoz, hogy itt, ahol látássérültekkel foglalkoznak, elvileg nekik segítenek, értük dolgoznak, majdnem félmillió egy vacak program-kiegészítő, amivel élhetnek? Ez nekünk lett kifejlesztve, nemhogy pénzért, de hát...

- Ugye a legális szoftverfelhasználás. De lehet rá pályázni, a múlt hónapban is kiadtunk x darabot...

Na igen! Még nem is vagyok tag, de pályázzak, azt meg ugye, így nem lehet. Hogy is legyek tag, ha eddig minden be volt zárva?

Ja, a vakságom nem kérdezte meg, hogy megvárja e, hogy kinyisson az a hely, ahol majd be is léphetek, meg azt, hogy ha akarok valamit, kérdezzek, figyeljek, vagy legalább legyen a zsebemben egy valag pénz...

Na, maradt az ismeretség, át kellett jutnom a városon, ott tudtam kölcsönkérni egy lemezt, onnan ugye még semmi nem volt megoldva. A laptop nem tartalmazott ilyen típusú meghajtót, azaz azt is kellett venni. Na, de ezt majd később. Szóval le kellett utaznom vidékre, mert csak ott volt olyan ismerős, akinek volt ilyen külső kislemezmeghajtója, na, ott benyomtuk a kódot, és lám! Nincs gond, megy a duma, és mindezt egy vacak programtól, amit vagy fél perc alatt lehetett telepíteni.

Ja, merthogy akkor azt mondták, hogy ez nem is másolható, meg csak ilyen lemezen van, meg bla bla bla...

A dolog persze csak azért volt ilyen bonyolult, mert ha az ember korábban nem egy számítógépszeni, és nincsenek vak ismerősei, azt adnak be neki, amit csak akarnak. Én meg, mivel sosem voltam vak, mindent elhiszek, mert el kell hinni, mert ez van...

Miután a kölcsöndolog visszajutott az eredeti gazdájához, nekironthattam a vakvilágnak a kérdéseimmel.

Ja, persze az ember járva tanulja meg a lépéseket is, mit is tudunk a tömegközlekedésről?

Hát, azt legfeljebb, hogy a vak ingyen mehet. Azt akkor még senki nem mondta nekem, hogy a kísérő is mehet vele. Mi meg csak nyomtuk a jegyeket a metróban a gépbe, de akkor ez már semmilyen szinten nem okozott bennem felindulást.

Arról már nem is mesélek részletesen, amikor még ez a „törvény” nem volt bevezetve és egy éppen az utat tanítómat büntette meg az ellenőr, mert nem volt jegye.

- De hát ember! Egyrészt ő tanít közlekedni, másrészt meg ha nincs velem, nem tudok sehova eljutni egyedül! - közöltem a munkáját nagyon végző nővel.

- Akkor sem. A maga státusza ugye egyértelmű, de neki akkor is kell jegy!

Na, de vissza a számítógéphez!

Hogyan fogom tudni, hogy hol az egér? Tényleg mindent mond az a program? Fogok tudni egyedül írni egy levelet, olvasni, híreket és mindent? Hogyan?

Miközben ujjaimmal nyomogatni kezdtem a klaviatúrát és megpróbáltam beleégetni a billentyűkről a betűket az ujjbe-
gyeimbe, amit a mindennapi cukorvizsgálatok már elég ke-
ménnyé edzettek, amellet, hogy memorizáltam, amit lehet,
kisakkoztam, hogyan lenne jó, ha az iskolába eljutnék...

„a...s...d...f... és a másik oldal: g...h...j...k...”

Ha elkísérnek a villamoshoz, ott tudom, hogy van ottani személyi lehetőség, visszafele meg hasonló. Na, de ezt bírja majd az itthon? Minden alkalommal? Biztos, hogy ez ilyen bonyolult?

Na, az ember tudatlanul nagyon kreatív tud lenni, meg ötletes is, így aztán kérdez és keres és talál. Ugyebár előtte sosem hallottam az úgynevezett támogatószolgálatokról, így aztán a megtalálásuk akkorra örömmel töltött el, hogy hirtelen azt éreztem, hogy most már mindent, mindenhova.

Csak beül az ember az autóba, aztán meg kiszáll, ott bekísérik, este majd haza.

A napi festések, melyek megannyi színt mellőztek, a neuronjaim ecsete és palettája által olyan fantasztikus művészek erejével tettek pacákat egy „majdani vászonra”, ami a kiegyensúlyozott, és tényleg önálló ember egykori életét, s annak minden részletét kezdték kirajzolni.

Az iskola zajlott, nekem nagyon sokat jelentett, hogy korábbi tanulmányaim miatt könnyedén vehettem az elméleti tantárgyakat, s azok minden olyan bogyrát, amit már azzal, hogy elmagyaráztam a többieknek, el is ismételtem.

A gyakorlati műveletek pedig vagy azért sikerültek, mert akartam, vagy mert tudtam, esetleg megnyerték maguknak az újdonság varázsával a harcot.

Azaz haladtam az úton, mert én akartam haladni...

Azok az emberek, akik akkor körülvettek, benne voltak a nagy és szerteágazó látássérült társadalomban. Köztük fiatalok és idősek egyaránt, mind tudtak mesélni, tanácsokat adni, mindent jobban tudni. Na, persze mindezt teljesen jóindulatból.

Megtanítottak diktafonnal jegyzetelni, elviselték, ha egy szakmai anyagot azért tudtam elmondani, mert tanultam, érettségiztem belőle, aztán megint tanultam, csináltam, dolgoztam benne, vagy éppen aktívan zajlott az a valami a testemben.

Leszoktam a sok folyadékról. Nagyjából azért, mert jelezték, hogy nem mindig jó a negyedben működő vesémnek, meg azért is, hogy ne kelljen segítséget kérni, hogy ki tudja menni a mosdóba.

Nem azért, mert ciki, hiszen ha ott ez bárkinek gondot, vagy problémát jelentett volna, akkor már régen becsukhatták volna a kapukat, hanem, mert saját magammal kellett megvív-

nom egy sokadik világháborút, ahol maga a segítségkérés ténye egy akkora atombomba, ami a földet robbanthatná szét.

Nem tudom, hogy mi az a jó pszichológia, honnan ered ez a gyagya dolgom, hogy: ne kérj meg senkit, old meg magad, ezerszer inkább te segíts másnak, ez sokszor meghatározta megannyi lépésemet.

Miért nem mentem akkor egyedül? Szégyelltem volna, ha elindulok azzal a mondattal, hogy „Kitalálok!”, aztán vagy nekikoccanok egy szekrénynek, vagy eltévedek, vagy legurulok egy lépcsőn, csak mert elszámolom a fokokat. Na, nem mert figyelmetlen lennék, hanem mert annyira tökéletesen akarom csinálni, annyira jól kell kinézzen a mozdulat, mintha mindig ezt gyakoroltam volna, hogy abba bukok bele.

Így alig ittam, végigültem a tanórákat, aztán mentem-jöttem és beszélgettem.

Sokat, sokszor, mindenhol és mindenről. Lehetett ez közlekedés, vagy főzés, vagy házimunka, szex, szakma, vagy akármi.

Mit is akarok bizonyítani? Azt, hogy tudom? Na, de fogalmam sincs róla! Hiszen most lettem ennek a fergeteges rétegnek a tagja. Akkor?

Vagy ezt az ember már a méhen belül megtanulja? Lehet, hogy ott van valahol egy gén, ami beégetett memóriával felkészül arra, ha az emberfia elveszíti a látását?

Baromság!

De nem tudtam abból felengedni, hogy ki merjem mondani: Segítsetek, mert nem tudom, nem is sejtem, hogyan kell...

Két oktatás között gyakran belemerültem a tévébe. Főleg természetfilmeket néztem, kagylóztam, de megszerettem a katasztrófa, vagy történelmi műsorokat, ahol hallgattam a zajlódo eseményeket és minden képet hozzárakott az agyam.

Pont úgy, ahogy ha beszélgettem valakivel, a hangját egy korábban látott és ismert hanghoz párosítva összekapcsoltam. Így aztán, ha hölgy volt a beszélgetőtársam, és valamikor hasonló hangúval volt ismeretségem, mindegy volt, hogy hogyan nézett ki a jelenlegi személy, nekem olyan lett, mint a korábbi. Lehetett annak idején szőke, akkor most is az lett. Futottam bele olyan szituációba, amikor megkérdeztem egy általam barnának gondolt valakit: Hogy nézel ki? S a válasz után nyeltem, mert vörös volt és nem hosszú, hanem rövid, vagy nem sima, hanem göndör.

A férfiaknál ugyanígy zajlott a párosítás, de ez ment egy magyarra szinkronizált filmnél is. Ha annak idején egy történetben a szereplő éppen mondjuk James Bondként beszélt, akkor az őt megformáló színész arca ugrott be és onnantól bármit hallottam, a hang ugyanúgy nézett ki.

De ez nem zavart, hangok jöttek, és megtanultam meghallani, ha mosolyognak, ha vicsorognak, vagy éppen nem szólnak, csak néznek.

Mert ennek volt a legdobhártya-szagatóbb a hangja.

Nem tudod honnan, de zsibognak a sejtjeid, a meghalt pálcikák és csapok, az elhalt látóideg megrajzolja az agyadban, hogy néznek. Pislogva, hunyorogva, vagy csak teljesen tágra nyitott szemekkel, de úgy néz, hogy ha lenne kontaktlencséje, kiesne...

Megtanultam nyugodt lenni, lehiggadni, udvariasan megköszönni, vagy éppen elküldeni mindenkit valahova, ahova intelligens ember csak szépen jelzi az irányt.

Leesett valami? Nem baj! Ha meg kell keresni, lehajolunk, vagy leguggolunk és tapizunk, amíg meg nincs. Hoppá! Hű, ez valami olyan ízé. ...belenyúltam...

Véletlenül kapaszkodó helyett a botodat kapja el az öreg nénike a villamoson a felszállásnál? Nincs baj, csak nehogy visszaessen.

A melléd lépő ember látja, hogy vak vagy, mert látja a fekete szemüveget, meg a botod és beleüvölt a füledbe: ÁT AKAR MENNI?

Megtanulod neki halkán elmondani, hogy megértse, nem süket, hanem vak vagy.

Ja, tényleg! Fogalmak, melyekkel annyi ember küzd. Sokan nem tudják kimondani azt, hogy vak. Aztán akad, aki felháborodik azon, hogy világtalan, vagy azon, hogy látás-sérült, vagy azon, hogy látásában fogyatékos.

Nem vagyunk egyformák. Ez igaz mindenkire, függetlenül attól, hogy vak, gyengénlátó, süket – vagy ha úgy jobb, siket –, de mozgássérült, vagy béna...

Nekem az lett a bogaram, ha elnézést kértek azért, ha meg merték kérdezni, hogy:

– Hogy vesztette el a látását? Betegség?

Aztán már ez sem zavart, mert bárki kérdezett, mindig elnézést kértek.

Felszállsz a buszra, ott a fél világ feláll, hiába mondd, hogy nem akarsz leülni, mert nemsokára leszállsz, akkor is lenyomnak egy székre. Ja, és persze a legjobb indulattal is a legbelsőbbre, ahonnan sosem éred el az ajtót.

„Nem, köszönöm, de bírok én állni, nem a lábam rossz!”

Ismétlődtek a napok, ismételtem, gyakoroltam, amit csak lehetett.

A számítógépen kiderült, hogy tényleg az a profi, aki nem használ egeret, holott előtte fogalmam sem volt, hogy nélküle hogyan, miképp mozgathatom a kurzort, s jöttek a beszédgyorsító már megtanult fogalmak, amiket átugorhattam:

„Mappa nézet, lista nézet, úrlapmód bekapcsolva, asztal, listaelem, pc kurzor”

S itt aztán foghattam már a tananyagot, ez lehetett hang, leírás, vagy épp a neten bármi, amire szükségem volt. Írhattam tételt, jegyzetelhettem, aztán lassan vettem a bátorságot és belecsaptam a világ meghódításába...

Internet, email, minden az enyém!

Csak egy kiló krumplit nem vehetek a boltban, vagy nem utazhatok le vidékre, mert ehhez már nagyobb rutin és némi tudás a közlekedésbe szükséges.

Már megcsörrenhetett a telefonom, amit egy pályázaton nyertem, s annyira megváltoztatta a jelenemet, hogy a korábban néma és hangtalan mobilt annyira leépítettem, ahogycsak engedte az énem.

- Ez a készülék beszél. Hasonló, mint a számítógépen a képernyőolvasó program, csak ezt másképp nevezik. Olvas, ha írsz, betűz, azaz bárhol és bármikor segít.

- Igen? Akkor végre írhatok sms-t is? De jó, azt annyira szeretem!

Na, persze addigra már körbevettek azok a műtyűrök, tárgyak, amik mind beszéltek nekem. Vettem női hangú vérnyomásmérőt, cirka harmincért, testvérét a vércukormérőt közel húszért, na, meg az órám vagy négyért.

Élveztem, hogy beszélgettek velem, nem kellett szólni senkinek, hogy mondja meg az időt, vagy olvassa le a vérnyomásom, nem kellett éjfélkor szólni a családnak a cukrom miatt.

Ott dumáltam velük, s amire kíváncsi voltam, mindig elmesélték.

Eleinte furcsa volt, ezért gyakran ha megmertem nyomni a karóra gombját, lefogtam, nehogy zavarjon valakit a német hang. Merthogy akkor még nem voltak magyarul beszélő karórák...

Na, persze, a fülcimparezegtető buszon majd pont az fogja zaklatni az utasok valamelyikét, ha halványan meghallja, hogy: Es ist drei Uhr...

Mit is szégyellek? Azt, hogy nekem nem az jelenti az időt, hogy némán és rápillantva tudom meg hol jár a nap? Talán az,

hogy nem látok? Hiszen ezt bárki meglátja, ha rám néz. Akkor mi a gáz?

Hát, emberek, hahó! Vak vagyok, nem látok! És ne segíts, nézd csak, megtalálom a fogantyút, sőt, még a leszállásjelzőt is!

A kis tereken, mint a buszok, a házak, főleg a megszokott helyeken, nem is volt gond. Csak ahol nem jártam, ahol elveszett az egyenes, ahol autók jöhettek, ahol tudtam, hogy bámul valaki.

Majd kicsivel később kapcsolatba léptem egy alapítvánnyal, akik kezembe adták a szabadságomhoz nyíló kapu kulcsát.

Még egy pár dolog miatt kezdtem érezni, leesnek a láncaim, összetörnek azok az üvegdobozok, amikben élhetek, de kívül szebb, jobb, tágasabb, lehetek a magam ura.

S ha valamikor eldugtam azt a babot otthon a virágföldbe, amit az iskolában adtak ki házi feladatnak, hogy lássuk vele mi is lesz, akkor most megláthattam az első csíráját.

Elkezdett kinőni, lesz belőle valami!

Tudja meg a világ, ami rohan maga előtt, mellett, mögött, hogy az elvetett bab kinő, de bizony ibolya lesz belőle, vagy éppen rózsza, vagy kihegyezett levelű szőlő, de ami legbiztosabb, egy mamut fenyő!

Ott ültem egy tipikus belvárosi bérház belső helyiségében, ahol némi pszichológiai teszt után a majdani tanárom, tanárain megkérdezték:

– Akkor mit is szeretnék megtanulni?

Akkor mindenképp azt kellett mondanom, hogy mindent. Menni egyedül, buszozni, metrózni, vonatozni, bevásárolni, főzni, takarítani, olvasni-írni, kezelni a számítógépet, aztán majd ezek után jöhet egy kicsivel komolyabb, mint a repülőgép-anyahajó vezetés, vagy a Szaturnusz meglasszózása...

Alig vártam, hogy én is mehessek, kopogtathassak a nemrég megvett – akkor még csak hatezer forintos – botommal, mert ez ugye visszaadhatta azt, ami megnyugtathatott, azaz az önállóságom.

Na, igen, a fehér bot.

Az a csodálatos valami, amire felnéznek az emberek, amit észrevesz mindenki, aminek a világon egyforma jelentése van, ami vagy ösztönös segítési vágyat, vagy sajnálatot vált ki a környezetedből.

Ez az a társad, aki nélkül, mint vak, nem mész sehova, aki, ha nincs a kezed közelébe, rosszul kezdesz lenni, ez az is, amit ha jól esik, becézgetsz, óvsz a macskádtól, vagy éppen olyan messzire dobhatsz el, amennyire csak akarsz.

Ő az is, aki eltűri, ha leszidod, aki nem sír, ha ledől, nem nyafog, ha menni akarsz, nem sikít, ha odacsukja a busz, aki örül neki, ha nevet adnak hófehér testének.

S veled koptatja a gyakorlatok alatt a lábazatokat, a járdaszegélyeket, koptatja a végén lévő bumszlit, s ha sokáig gyűröd, a testét összetartó gumi kinyúlik és elszakad, vagy éppen a vége beakad mindenbe, hogy alig tudd csak kivenni.

Próbál neked minél több információt adni az útról, nagyot reccsen, ha a zebrán egy zöld lámpánál átmegy rajta egy barom autós...

Na, meg az is, akit nem írnak fel SZTK-ra, pedig csak vele tudsz és mersz és lehet kimenni, közlekedni, mert ő már jelez, segít, utat mutat, nem úgy, mint olcsó társa. S mindegy, hogy hatezer, hétezer forint, te megveszed, mert meg kell venni ahhoz, hogy elindulj.

Az elsőt, emlékszem, ami messzi nyugati gyártmányú volt Marcinak neveztem el, a másodikat közösen a mozgástréneremmel Tivadarnak. Aztán egy számomra nem kedvelt márka maradt csak kapható később, azt meg származási helye után Kozelnek...

Ezek hozzánőnek az emberhez, belekerülnek a mindennapjaidba, veled tesznek, alszanak, vagy éppen kísérnek, ha elindulsz.

Nekem ilyen társam lett még a szemüvegem, az a fekete csoda, ami szintén jelkép, vagy inkább egy tiszteletet adó – valakinek divateszköz – cikk, ami ha kell ápol és eltakar...

Nekem eleinte ez kifele adott jelzéseket, aztán már sehol nem jelentem meg nélküle. Hogy miért? Nem azért, mert csúnya lett volna a szemem, vagy mert tekergettem a szemgolyóimat és ez talán zavarna valakit. Azért, mert megszoktam, mert öltöztetett, mert tekintélyt adott, és ha valaki azért szeretett volna mégis belelátni az én tekintetembe, ezt megtehetette a nem teljesen fekete lencséken keresztül anélkül, hogy meg kellett volna kérjen, vegyem le. Aki meg megkért, biztatam, hogy nekem nem baj, s én megteszem, tessék!

S láthatta a zöldből megszürkült, kicsit megkékült szemem.

Nos, igenis szemüveg fel, bot a kézbe és indulás!

Mert el fogok indulni, mert elindultam és egyre kevesebb dolog miatt kell kérnem segítséget.

Nem kell majd megkérnem valakit, ha el akarok menni valahova, valakihez, vásárolni...

Hahh! Vásárolni?

Mivel korábban láttam a pénzeket, na, meg valamikor unalomból még el is olvastam némi tájékoztatót valamelyikről, ezeknek a felismerése sem okozott gondot. Ami meg mégis, azt megfogdostam.

„Igen, ez nagyon kicsi, és sima az oldala, akkor ez egyforintos. Ha valamivel nagyobb és valamennyire cirádás a széle, akkor kettes. Na, ez érdekes, ezen hol van rece, hol meg nincs, talán tízes? Igen, mert itt a húszas, az nagyobb és megint recés szélű...”

A papírpénzekkel persze nem lehetett könnyen boldogulni. Nincs fogható különbség, hát mit tehettem? Ha tud-

tam, megkértem valakit, hogy rakjuk sorba, kint a nagyobb, bentebb a kisebbek. Hogy mennyi van nálam, azt tudom, s ha fizetni kell, annyit adok, hogy ha át is vernek, sokkal ne járjon jól aki megteszi.

Hallomásból tudtam, hogy másoknak más vált be ebben a dologban. Néhányan az akkor még forgalomban lévő kétszázásra esküdtek, az összes papírpénzüket ilyenekre váltották, így nem volt tévesztési lehetőség. Aztán egyesek behajtogatták a kiválasztott sarkokat, vagy éppen valahova gémkapcsokat raktak, mindenkinek más vált be.

Nem voltak rossz tapasztalataim. Ugyan az ember nem bízik meg senkiben, főleg idegenekben nem, de mindenki segített.

Felraktak a buszra, levettek róla, besegítettek az ajtón, kinyitották azt, aki mert, az később átkísért az utcán, és feleltek és magyaráztak mindenhol, mindenkor.

A napok, melyeket okításaimnak szenteltek a tanárok, szaporodtak. Először megtanultam, hogy merre van a jobbra, merre van a balra harminc fok, vagy azt, hogy mi is az az egyenes. Hova kell figyelnem, honnan érkezett a hang, mit éreztem korábban, amihez lehet és kell viszonyítanom, mert-hogy ezek majd kint az utcákon lehet, hogy az életemet, vagy legalábbis egy kínos szituációt menthetnek meg.

„Nos, honnan hallottad a csörgést? Figyelj, csalóka!”

A fordulások, a direkt elém rakott székek, a szobában tett bizonytalan lépések után, mint egy kezdő Jedi a fénykardját, kezembe vehettem a botot. Hogy is kell fogni, merre legyen a vége, hogy tartsam, hogy ne fáradjon el a kezem, és a legtöbbet mutasson, mennyire nyújtsam ki...

S amikor kinőttem a szobát, amikor már biztosan tudtam tartani Marcit, kimentünk a körfolyosóra, elindulhattam, hogy kezdjem megérezni, hogy mit is kell majd tudni, mit kell megérezni, mire kell figyelni, na és mi az, amitől félhetek.

S még el sem hangzott, hogy milyen a jó bot, de már suttogtak az el nem hangzott szavak: Legyen biztos, és szép, lássák, hogy tudod!

Láttam magam előtt, ahogy egy elágazásnál a tanuló rendőröknek egy csinos, de határozott rendőrcsaj karcsú mozdulatokkal irányít, minden mozdulata olyan, mint egy jégtánc, de mégis könnyed és tudatja az autókkal, merre és hogyan.

Ezt akartam én is. Menni, jelezni, de mindent úgy, hogy aki megáll és az utca túloldaláról figyel, azt gondolja: Mekkora ember! S nem azt, hogy „szegény, szerencsétlen...”

Aztán ment és jött velem Marci a lépcsőn, ahol a lábam is kereste a széleket, megtanultam megkeresni a korlátot, a buszoknál az ajtót, a járdaszegélyt.

Eljutottam oda, hogy kimentünk az utcára.

Figyelni és figyelni, s ha lehet, memorizálni mindent.

Ennek ilyen hangja van, ez kicsit dobogósabb, ez meg tompa, na, és ez?

„Hát ez egy őő, izé... egy ajtó.”

Volt, ahol toltam a botot, volt, ahol jobbra-balra kitettem, vagy csak kitoltam a végét. S ha megálltam egy járdavégén, hogy megnézzem, hol a széle, már ugrottak a szemtanúk, az utca embere, hogy: Úr Isten, le ne lépjen, az már az úttest!

Megálltam a sarkokon és figyeltem a huzatra, a napsütésre, a jobbról-balról hallott autózajra, vagy éppen a hirtelen csendre.

– Nem szeretek átkelni, meg lehet ezt szokni?

Meg nem lehetett, csak hozzátartozott a közlekedéshez, így el kellett fogadnom.

...Megáll, figyel, kivár, és ha kell, még egyet kivár, majd kiteszi a botot és határozottan elindul. S ha elindul, nem áll meg, s nem indul el, ha dudálnak, és igyekszik a kereszteződésnél inkább befele haladni, ott nem matat, gondolkodni ráérsz a járdán...

Átkelések, parkolóórák koppanásai, gyakran az orromat eltöltő pinceszag – ami a belvárosi bérházak aljából szállt fel –, jellegzetes ételszagok egy kifőzdéből, s minden, amit számokkal és elképzelt formákkal kellett párosítani...

Közben otthon megsejtve, hogy igazán mennyi veszély leselkedik, ha az ember kimegy az utcára, nem nagyon mentem egyedül. Gyakorolni ott volt a kert, ahol meg élesben kellett menni, ott ott volt a tanár.

A hosszú, de sokszor annál izgalmasabb séták után nagyokat aludtam, s megtanultam kezelni az álmaimat.

Többnyre hatalmas viharokat, melyekkel szemben állva kiáltottam, hogy: Nem félek, gyere és próbálkozz! Láttam, vagy a láthatatlan valakit, aki csak ott van és lenyom, megfojt, na persze, ha hagyom.

Ilyenkor ökölbesorítottam a kezeim és hadonásztam a semmi felé, hogy jelezzem, nem félek, harcolok, s ha támad, mutassa meg magát az, aki ott van...

Gyakran kezdtem el forogni a levegőben, szállni, ahol tudtam, hogy álmodom, merthogy ha zuhantam is, megállítottam mindent és felébredtem, ha úgy tetszett.

Aztán a séták egyre hosszabbak lettek, először csak egy háztömbnyit mentünk, majd kettőt, jöttek a keresztezések, majd eljutottam oda, ahol annyit kért az engem tanító lány, hogy:

– Holnaptól ne kérj kíséretet, elindulunk haza!

– De jó, lehet, hogy egyszer annyira fogok majd tudni menni egyedül, hogy haza és ide is mehetek magamtól?

Szabadság, éljen, éljen!

Végigborzongtam, ha azt kellett mondanom a segítőkész járőrkölőnek, hogy:

– Nem, köszönöm de épp tanulom az utat, talán majd legközelebb!

Minden ugyanazon út mindig más volt. Kirakott székek, ottfelejtett dobozok, kukák, vagy éppen egy talicska, de a fehér

bot, mint egy varázspálca súgott, hozzánőtt a kezemhez és közösen haladtunk egyre közelebb az otthonhoz.

Aztán megannyi gyakorlás, ismétlés után, hozzáteszem lassan tanultam, egy nap a tréner megszólalt:

- Na, innen most egyedül mész haza. El merlek engedni, s ha elakadsz, kérj bátran segítséget!

- Ő... na persze. Nem lesz baj. Azért még megvárod, amíg felszállok a villamosra?

- Meg, persze. Na, de már itt is van. Akkor hajrá, amint hazaértél, feltétlenül hívj! Ott az ajtó mellett van is hely. Szia!

Szentséges ég! Mit is tanultam? Kitol, megáll, kívár...

Mi lesz, ha eltévedek? Ha lelépek az útra? Ha nem veszem észre, hogy...

És nem volt ott a segítség, így vagy mentem, vagy nem.

Haza kell jutnom, nem állhatok itt, nem kérhetem meg a sok ismeretlent, hogy vigyen haza! Akkor gyerünk!

Mentem.

A villamos zakatolt, vitt oda, ahol majd leszállok, ahol majd meg kell találnom a zebrát, ahol meg kell hallanom, ha átmehetek rajta, ahol el kell kanyarodni, ahol át kell kelnem...

Odaértem, leszálltam, megkerestem a botommal a lámpát és...

„Figyelem! Átkelhet a villamossíneken a tér felé!”

És átkeltem, elkanyarodtam és mentem követve a falat, majd megint sarok, és még egy, aztán újabb átkelés és egy tábla, meg még egy, na, nini! Itt a buszom! Ez az én buszom, ami hazavisz.

S hazafele, amikor még nem mertem semmit elfogadni, már arra készültem, hogy mit mondok mindenkinek.

Mire végiggondoltam a szavakat, megint le kellett szállni, na itt az utolsó szakasz!

- Merre megy fiatalember? Segítsek? - állított meg egy idősebb női hang.

- Ó, köszönöm, csak ide megyek ebbe az utcába, de most tanulom az utat, nem, nem kell most segíteni. De még egyszer köszönöm!

Bot előretol, bal láb, indulás!

Balra fal, igen, itt kell követni a járdát, hopp! Itt egy csatornafedél, itt le kell fordulni, na ez az, innen már csak a kerítéslábazatot követem...

Kopp! Kopp!

Hazaértem! Egyedül, megcsináltam, tudok menni!

És aztán az utat megfordítottuk, már befele is egyedül indultam el, majd mire észbe kaptam, úgy közlekedtem oda-vissza, hogy közben nem az utat figyeltem, hanem messze járhattak a gondolataim.

S nem zavart, ha néha elkaptak, de az sem, ha mindenki bámult, ahogy átkelek egy úton, vagy a nagy iramban neki-koppan akkor már Tivadar az előttem parkoló autónak.

A kinti munka bentre költözött, a közlekedés gyakorlása már csak abból állt, ha bementem tanulni, aztán még kerestünk olyan helyeket, ahol esetleg majd fogok menni, de a tudás a kezembe adatott.

A többi mindennapi teendőkhöz való gyakorlatok főzési, szendvicskészítési, vagy éppen ehhez hasonló tevékenységek elsajátításából álltak.

Apró, de nekem annál fontosabb műveletek sorait tudhatam magaménak, s ha nem is használtam rögtön, vagy esetleg a mai napig nem használom, benne vannak az agysejtjeimbe.

„Ha begyújtod, ide tedd a gyújtót, így nem lökőd le a rózsát!”

Jöttek a titkok, melyekkel húst lehetett sütni vakon, amikkel nem viselkedett az ember egy étteremben bice-bócán, ha kés és villa került a kezébe, beleütköztem a hétköznapi életbe...

Kerekedett minden, a masszőr suliban végigértünk a tanulmányokon, majd levizsgáztam.

Ez is megvan, akkor mit is lehet még megtanulni? Hát mindent, mert ami van, az folyamatosan kevés!

Rutinná váltak az elmúlt időben gyakoroltak, természetesé formálódtak azok a műveletek, szavak, kifejezések, melyeket előtte sosem hallottam, kezeltem.

„...Látássérültek...fogyatékkal élő... kerekesszékes ...halláskárosult ...egyesület... látó segítő... akadálymentes vakbarát verzió... vakosan megy...”

A közvetlen környezetemben elindult valami, aminek nemcsak a tagja lehettem, megláttam benne a lehetőségeket, hogy segíthessek embereknek, hogy végre én segíthessek!

Tenni azért, hogy neki jó legyen, tenni azért, hogy tudja ő, hogy aztán hogyan fogja meg a kezem, vagy hogyan ne, hogy lássa, hogy milyen az, ha nem lát...

Miközben a tanárommal játszani kezdtünk a Braille pontokkal, néha napokig feküdtem otthon, mert a hányingerektől semmihez nem volt kedvem.

Ha felkelsz, majd csak azért tömöd magadba a kevés pirítóst, mert be kell adni az inzulint és arra meg enni kell, leginkább elaludnál. Nem mersz elindulni, mert attól rettegsz, hogy összehányod a buszt, vagy ki kell rohannod a pontírás alatt, pont akkor, amikor a „kettes hármas, négyes hatos” betűt akarod megjegyezni, majd egy géppel bepötyögni.

„...Ne haragudj, ma nem tudok bemenni, nem vagyok jól!”

S megszokod, hogy akárhova mész, a zsebedbe ott van legalább három zacsi, de még kettő a táskádba, hogy beszerzel olyan tablettát, ami tudja csillapítani hamar a mosógépet bened. Aztán olyan rutinosan beépül a sejtjeidbe, hogy hogyan kell nagyon kultúráltan hányni, vagy azt, hogy hogyan tudd

leküzdeni az érzést néhány percig, mert aztán nem gyötör tovább egy darabig...

Egy nagyon meleg nyári napon éppen a kerti napfürdőzésemhez tartottam, ahol fejemen a fülhallgatóval kreatív gondolataimmal lehettem egyedül, amikor megszólalt a telefonom.

– Igen, tessék!

– Hogy van? A transzplantációs klinikáról hívom, nem náthás, nincs megfázva?

– Nem, leszámítva a hányingerem, jól vagyok – feleltem.

– Akkor jó, lehet, hogy van donor...

Nahát! Alig egy éve kerültem fel a várólistára, és máris lehet, hogy vége a szenvedéseknek? Jaaj! Mit is kell tudnom? Mit is kell bevinni? Lehet, hogy holnap ilyenkor már...

Aztán lementem egy nyugodt állapotba, hogy amíg visszaszólnak, hogy biztos a dolog, ne idegeskedéssel teljen az idő.

Elaludtam, mert az esett jól.

Bő egy óra múlva aranyos hang közölte, hogy sajnos most nem nyertem, a hasnyálmirigy bevizesedett.

– Nem baj, majd legközelebb!

S hogy akkor megnyugodtam, vagy megéreztem a gyógyulás lehetőségét, nem tudom, furcsa volt. Jó és rossz is egyben, mert kezdtem megenni a rosszulleteket, de átfutott az agyamon, hogy mi is van akkor, ha esetleg nem sikerül a műtét?

Marhaság! Ha megyek, sikerülni fog!

Az elmúlt évben végigvittem a vizsgálatokat, közöttük sok olyat, amiről másoknak tartottam előadást, de nekem soha nem csinálták. Magyaráztam a volt munkahelyemen, hogy: Nem fáj, csak kellemetlen, nem kell félni!

Hát, ilyen kellemes dolog, ha az embernek egy hüvelyk-ujjnyi csövet ledugnak a torkán, aztán azon levegőt fújnak be, hogy a végén lévő tükrrel meglássa a vizsgálatot végző doki, hogy odabent minden oké-e. Na, tényleg nem fáj, de hát, azért ha sokáig matatnak belül, megunja az ember. Folyik a nyála, büfizik a benyomott levegőtől, és ha eddig nem szokott hozzá a hányingerhez és a fuldokláshoz, itt ezt is hősként kell viselnie.

A többi dolog, mint egy „finom” urológia, vagy torok, vagy egy röntgen adtak némi pihenést, aztán jött a „belenézek a szívedbe” kukucska, a szívkatéter.

Nem, ez sem fáj, csak az a tudat, hogy a combdától egy vastag éren keresztül egészen a szívig...brrrr!

Nos, ami ebben a vizsgálatban tényleg a legrosszabb volt, az az utána lévő nyomókötéses, másnapig tartó szigorú fekvés.

Nem elég, hogy a vakság miatt kiszolgáltatott vagyok, s ezen már valahogy túl is lennék, mivel moccanni nem szabad, oda kell adják a kanalat, a poharat, vagy éppen a volt kollégák a kacsát.

Aztán a nephrológus elismerően jegyezte meg, hogy hősnek tart, reméli, hogy eljutok mihamarabb a transzplantációig, még mielőtt el kellene kezdeni a dialízist.

Amikor a transzplantációs klinikán a listára való felvétel előtt megvizsgált az ezen a területen vérprofi orvos, csak nyugodt és teljesen természetes hangon annyit mondott:

– A szemét sajnos nem tudjuk megoldani, de a vesét majd ide balra, a hasnyálmirigyet meg jobbra berakjuk és kész.

Hát persze! Mint egy autószerelőnél, ahol egy alkatrész ide, egy meg oda.

De akkor is és utána is úgy álltam neki, hogy:

„Csak bemegyek, berakják és kijövök.”

Nem agyaltam azon, hogy kitől, hogyan, mikor, nő, vagy férfi lesz e, talán teljesen fel sem fogtam, hogy mekkora súlyú az, ami rám vár valamikor.

A környezetemben megalakult egyesület tevékenykedett, havonta tartottak összejöveteleket, ahova jó volt elmenni, ahova jó volt kimenni.

Hasonló emberek, akiknek baj van a látásával, akik gyengénlátók, aliglátók, vagy éppen olyan vakok, mint én és leülnek, beszélgetnek, elmondják, hogy ki, hol, mikor, mennyire, hogyan, mikor legközelebb?

Ha akartam kérdezhettem, figyeltek. Ha éppen csak hallgatni akartam és nem szólni senkihez, ezt vették természetesnek.

De minél többször mentem, jobban engedtem magamnak a kiengedést, többször beszélgettem, kérdeztem, tanultam.

Aztán néha volt egy-egy kirándulás, vagy valami program, de élveztem, hogy nem otthon csücsülök és bambulok, vagy a megszokott monotóniával hallgatok valami zenét.

Ismerkedtem, barátkoztam, nyitottam és egyre kevesebbet foglalkoztam a saját nyavalyáimmal.

És meghallgattak, és büszkék voltak arra, ahogy magamhoz tértem, és tudtam mesélni eredményekről, és ha kellett valahol valamit tenni, hogy az emberek lássanak minket, nem kérdeztem semmit, mentem, hogy végre segíthessek.

Mert segíteni jó, ez az én életvizelem, lételemem...

Három

Amikor az ember kezdi elfelejteni, hogy vak, amikor már nem az kerül mindig előtérbe, hogy: Nem látom, merre van, hogyan jutok el addig, le tudok-e a megfelelő helyen szállni, nem vernek-e majd át, akkor eljutsz oda, amit a szokásos mindennapoknak neveznek.

Észreveszed, amit előtte látóként kevésbé, azaz megtanulsz látni és látszani.

Kihegyeződik a füled azokra a hírekre, amiben a téged érintő dolgokról nyilatkoznak, felháborodsz, ha egy vakot sérelem ér egy bankban, hogy „Nem írhat alá, mert...” Vagy egy gyengénlátót lebarmoznak, mert nekifejel a buszmegálló üvegének, mert aki tehetne érte, nem rakott megfelelő színű csíkot szemmagasságba, hogy észre lehessen venni. És tapasztalod, hogy sokszor az árt a legtöbbet, aki segíteni akar.

Ültem a szobában és néztem a tévét.

Igen, néztem! Mit suttogsz? Hogy nem látom?

Hát, vedd tudomásul, hogy én nézek, látok, meglesem, vagy ami a legjobb, hogy olyanokat mondok teljesen természetesen, hogy:

„Viszontlátásra!” vagy „De régen nem láttalak!”, vagy „Belenézek abba a könyvbe.”.

Ja, mindenki érti, ha azt mondja egy vak a másiknak a sok morbid vicce mellett, hogy:

„– De rég láttalak!

- Ugye, régen még láttál?

Vagy ami azóta is a kedvencem:

„– Ne haragudj, de nem emlékszem rád, tudod nagyon rossz az arcmemóriám!” ...

A műsor unalmas volt, valami sorozat, amit korábban nagyon szerettem, egy kerékpáros rendőrökről szóló film

ment. Annak idején, ugyan az ember tudja, hogy amit lát, az csupa mese tele akrobatikával, s hogy mindig a jófiúk nyernek, ámulva néztem az akciódús jeleneteket. Sebesség, elengedett kormány, egykerék és mindezt olyan kerékpárokon, amiről én csak álmodtam.

A sokévi hobbim, a mountainbike nem kevés pénzembe, de annál több megtett kilométerbe és a hozzá tartozó megnyugvásokba, élményekbe volt nekem, de éltető levegőnek számított akkor. Bejártam az országot kétkerekűn, voltam két maratonon, beletartoztam egy társadalomba, ahol az volt a ciki, ha autóba csücsülsz. Az tetszett a társaidnak, ha kiadod a hangod a másikért, megállsz, ha előtted valaki elesik és rákérdezel: Nincs gáz?

A társadnak titulált „gép”-pel jársz dolgozni, ügyet intézni, kikapcsolódni, tüntetni, mindenhova.

Aztán ahogy megvakulsz, az egyedüli szabadságod szimbóluma elveszti szerepét, és szétszerelve bekerül egy pincébe, vagy raktárba és öregszik. Eldarabolódnak a gumik, megrozsásodnak az alkatrészek, amik eredetileg rozsdamentesek, szétrepedeznek a műanyagok és szivacsok, azaz lassan meghal a járgány. Mert ugye nem mehetsz vele, jön a por, a pókháló, s minden, amit elkerülhetnél, ha nem kellett volna kiverni a fejedből azt, ami évekig a víz volt neked a sivatagban.

Ugye, ahhoz, hogy ezt elkerüld esetleg oda kellene adni, vagy kölcsön...

Hogy mi? Soha! Erre ugyan nem ül fel más!

Na, de ember, hiszen te nem tudsz vele...

Akkor sem!

Aztán egy szép napon, ha tetszik, ha nem, elengeded. Sírnál, még simogatnád, de tudod, hogy jobb lesz neki. Meg neked is.

Elvitték, s ugyan még a befektetett árának a felét sem kapod meg érte, bízol benne, hogy aki megvette, az szeretni fogja, megbecsüli, gyűjti bele a kilométereket.

„Ott vannak a tandemek, hát miért nem próbálsz ki?”

Ott nem te irányítasz, nem te döntöd el, hogy jobbra menj, vagy tíz centivel balra kerülsz ki a gödört...

S hogy mi van a szobabiciklikkel?

Kipróbáltam.

Ablak alatt, hogy legyen huzat, kesztyű fel – tudom, minek? – cipő és még a sisak is, zene be és gyerünk.

Mivel vizualizálsz, olyan helyet, képet képzelsz el magadnak, amelyet akarsz. Tavat, tengert, hegyet, alföldeket, vagy bármit.

Nehezítetted a forgókerék mozgását, de valami sosem jön vissza.

„Képzeld el, elindultam innen, lementem a Balatonig, onnan fel Sopronba...”

Aztán egy idő után már nem tudod szorítani, nem ad ritmust a zene, nincs kedved ráülni, és nem marad a felállított szuperkondicionáló számára más, mint a sok ruha, amit ráterítesz. A szokásos ruhafogas...

A film, amit minden porcikámmal szerettem, nem hozott örömet.

A szereplő egy pisztolylövéstől megvakult, majd valami öt perc után már fél Santa Monica-t egyedül bejárta s hogy tuti legyen, a film végén meg visszanyerte a látását.

Marhaság! Ez egy baromság! Miért kell elhítenni az emberekkel, hogy a világ ilyen?

Aztán az ilyenek sem zaklatnak már fel, mert te és környezeted tudja, hogy az élet nem tündérmese.

Vagyis csak akkor lehetett nekem az, ha engedtem, ha nyitottam, hogy ha nem is mese, de majdnem mese lehessen.

Szaporodtak azok a dolgok, amikkel nőtt az erőm, az önbizalmam, amiktől elfelejtettem a sötétséget.

Na, merthogy közben a tejfől sűrű köd, ami berendezkedett a szememre, befeketedett.

A körülöttem hirtelen többen lévő vaksik, meg gyengénlátók – milyen jó, ha az ember megtanulja a fogalmakat, és hogy mi mit takar – között barátokat szereztem. Fiúk, lányok, nők, asszonyok, férjek, feleségek, idősek, ott voltak és éltek. Magukban, együtt, velem, nélkülem és boldogultak. Ki így, ki úgy, de rájöttem, hogy nem is vagyok egyedül. Csak idáig nem vettem őket észre.

Akadtak születésüktől kezdve olyanok, akiknek fogalmuk sem volt arról, hogy mi is az, hogy „fekete”, pedig ugye ha valaki nem lát, az feketeséget lát. Vagy azt sem? Akkor mit is? Semmit. Na, de mi is az a semmi egy vaknak?

Ők azok, akik ha álmodnak, nem tudják elmondani, hogy mit láttak álmukban.

Azok, akik abba szoktak bele, hogy formák, hangok, alakzatok – amikről igazán fogalmuk sincs – veszik őket körül, akik csuklóból simogatják a Braille-t és nem értik, hogy neked ez miért okoz gondot.

Ja, hát igen. Amikor eljutottam oda, hogy megtanuljam én is, a folyamat számomra teljesen normálisan abba is maradt. Az ujjaim annyira bekeményedtek a sok vércukor nézésétől, hogy nehéz lett volna kianalizálnom a tipikus „egyes, kettes, négyes, ötös”-t.

Nem, nem ez volt az igazi ok. Lusta voltam befejezni? Lehet. Mivel körülöttem minden beszélt, hangokkal olvastam, írtam, tudtam, hogy milyen gyógyszereket szedek már forma alapján, arra jutottam, nem kell nekem a pontírás.

Sokan vagyunk, akik nem ismerik, még többen, mint azt sejtene a látó társadalom.

Igen, ez olyan, mint ha mondjuk az ember annyi, ahány nyelvet beszél. Oké, akkor én egyel kevesebb vagyok. Na és? Nekem így a jó!

Na, meg azok is benne élnek ebben a világban, akik úgy-
mond „később veszítették el a látásukat”.

He-he-he. Ha elveszett, miért nem kereste meg?

Szóval, meg kellett tapasztalnom, hogy ahányan vagyunk,
annyi félek, annyi módon éljük meg a mindennapjainkat. Van,
aki vagányan nekivág és megy, mint egy gép, nem ijed meg
attól, ha két sarokkal kell messzebb mennie. Van, aki bot
nélkül közlekedik, van, aki hiába, hogy a hallása segít, mégis
walkmant hallgat menet közben és olyan is, aki ki sem mozdul
otthonról. Nem ritka, akit a család egy burokba zár, akit fél-
tenek tőled, mert „elrontod” és olyan szintén, aki naphosszat a
számítógép előtt ül, vagy folyamatosan sírdogál.

Na, de olyanok is voltak körülöttem, akik jöttek-mentek,
(így, vagy úgy – bottal, segítővel, kocsival, vagy kutyával) és
elhatározták, hogy tesznek azért, hogy éljen mindenki egyfor-
mán, legyenek programok, beszélgetések, multságok, tanfo-
lyamok, meglássa a világ, hogy nem ufo-k, hanem látássérül-
tek vagyunk. S ebbe a csoportba kezdtem beleilleszkedni, itt
éreztem, hogy nekem szerepem van – lehet –, itt megtalálom
majd magam...

Mi volt akkor, amikor egyik nap azon vettem észre ma-
gam, hogy egy lány társaságában egy ligetben, egy tó mellett
egy padon ülünk és kezeink egymásba fonódnak?

Megszűnt a vakság. Néha azt hallottam, hogy csiripelnek
a madarak, vagy azt, hogy a vízen vergődik egy kacska, esetleg
elmegy előttünk egy babakocsit toló anyuka, de amúgy meg-
süketültem és csak őt hallottam. Pedig nem beszélünk, csak
hallgattunk. Meg aztán annyi szó keringőzött ajkunkról, hogy
a világ összes könyvét kimondtuk akkor. Szavak, mondatok,
mindent meséltünk, s ennek csak az lehetett egy ideig a gátja,
ha ajkunk összetapadt.

Nem számított, hogy miközben odafele tartottam a
buszon, már vagy két hányinger-csillapítót vettem be, hogy ne
legyen baj, de az sem, hogy kint volt vagy negyven fok. Nem

éreztem egy lesajnált valakinek magam, nem jutott eszembe, hogy majd hazafele egyedül kell mennem, vagy az, hogy ha az utolsó buszhoz megyek, ki és hogyan, mikor, véletlenül lehetne-e...

Nem az cikázott bennem, amikor majd hazaérek, hogy egyedül fogom megmelegíteni a vacsorám, hanem az, hogy a legelső telefonhívással megkérdezem:

- Hazaértél?

- Még nem, de nemsokára.

- Vigyázz, azon a környéken sötétek az utcák!

És ha ő is megkérdezte, hogy én hazaértem-e, nem tértünk ki rá részletesebben, mert ő tudta, hogy igen, én meg tudtam, hogy igen.

Nem volt lényeg, ha esett az eső, vagy a hó, ugyanúgy lehetett hógolyózni, vagy belehemperegni a nagy fehérségbe, lehetett vele gyertyafényes vacsorát elkövetni egy jó étterembe, vagy meginni egy sört valahol.

És a szex?

Egy látó ember is sok esetben lehunyja a szemét egy intim együttlét alatt, s minden más érzékszerve marad. Érinti a másikat, érzi az illatát, érzi a teste melegét, fogja a kezét, beletúr a hajába, megharapja...

Nem vagy többé vak, nem egy olyan lény, akit kísérgetni kell, hanem akivel jó együtt lenni.

Lehetsz férfi, akinek az oldalán ott a nő, akiért csinálhatsz olyan meglepetéseket, hogy aki ott van elmosolyodik és elismerően bólint.

Becibálhatod a nőt egy virágüzletbe egy olyan sablon dumával, hogy:

„- Csak szeretném megszagolni az idei őszi rózsát, mert azt hallottam, ezeknek már nincs illata.”

És bent vagytok, odamentek a rózsákhoz és csak megjegyzed, hogy „Válassz!”.

Aztán van, hogy a varázs elmúlik, mert ugye ez kortól, nemtől, fogyatéktól függetlenül előfordul, amikor elengeditek egymás kezét. De akkor is viselkedsz, s nem kezdesz el nyafogni azon, hogy „Mindez azért, mert vak vagyok, ugye?”

S mint ahogy kell, kicsit lecsücsülsz, megrágod, majd fel lélegzel, hogy megint szabad vagy...

A napok múltak, élmény jött, emlék maradt, de a vadász-ösztön mindig előjött és kerested, kutattad – kutattam –, hogy „...hol van az a lány, aki tudja...”?

A hétköznapijaim változtak, egyelőre csak az maradt ugyanolyannak, mint korábban, s ez a vesém általi rosszullét volt.

A leleteim folyamatosan egyre vacakabbak lettek, gyakorta kellett egy vagy két napig feküdnöm, hogy aztán megint legyen egy-két hét tünetmentesen.

Ilyenkor csak hallgattam a tévét, keveset beszéltem. Utáltam mindent, de mindezt amennyire lehetett, mosolyogva és azzal az erővel viseltetve, hogy a jelenlegi vacak helyzet hamar, a hosszabb távú meg remélhetőleg minél előbb rendeződik.

Kicsivel később a nephrológusom javaslatára egy műtéten kellett átesnem, ahol egy érösszeköttetést csináltak a csuklómon, hogyha majd elérkezne az idő a dialízishez, legyen oda való jó véna a kezelésekhöz. A mesteri átalakítás egy óra alatt megvolt, a két orvos eme beavatkozást mindennap csinálta, így utána már csak némi fékkel kellett mindenhez hozzáállnom.

Na, meg vigyázni rá, nem megengedni, hogy szúrják, kerülni az azon a kezemen lévő sebesüléseket, óvatosabban mozogni, vagy zuhany után megtörölni.

De az életem fonala továbbgurult, vitt magával és jelezte nekem, hogy merre tovább kifele egy olyan útvesztőből, amit a nem látás épített nekem.

Az egyesület, ahol tag lettem, majd észrevétlenül majdnem munkatárs, dolgozott. Tett, szorgalmasan szervezett, jöttment, adott, nevettegetett, evett-ivott, azaz élt és éltetett.

S minthogy az utána lévőknak mindig, akkor is megtörtént valami, amire azóta is büszke vagyok, de ha nem lépek bele, kevesebb lettem volna: elkezdtem lovagolni.

Mi? Hogy hogyan? Vakon?

Igen, vakon és könnyen, és semmi félsz!

Az órák alatt az alapoktól, hogy hogyan is kell bemenni egy lovardába, mit kell mondani belépéskor, mit is jelent a lovardapont, mit lehet elrontani, vagy mivel irányíthatom az alattam ügető négylábút ugyanúgy működött, mint azoknál, akik látnak.

„Megfogni, vagy megsimítani, határozottan tartani, vagy csak kétdekányi erővel...”

S nem volt ám olyan, hogy: „Jaaj, kísérjétek ide a lóhoz”, vagy „Tudod, melyik a ló eleje?”.

Voltak szabályok, de ezek mindannyiunknak ugyanazt jelentették.

Aztán sorban tanultam meg, hogy hogyan kell ülni, hogyan kell tartani a szárat – és nem a gyeplőt –, hogyan lépek bele a kengyelbe, mivel állíthatom meg a lovat, vagy éppen hogyan terelhetem egyik, vagy a másik irányba. Honnan kell elindulnom, ha oda akarok megérkezni, mivel lehet szépen lépésből ügetésbe váltani.

Azon a napon, és ez vagy majdnem fél évvel azután, hogy egy háziversenyen a kategóriámban második lettem, elérkezettnek látta az oktató, hogy a lovardán belül menjek egyedül.

Ja, igen, a versenyről csak annyit, hogy nézőpont kérdése, hogy mit is jelent a második hely és mit is kellett csinálnom.

Nos, a feladatban futószáron körbe-körbe mentem a lóval, de kellett elengedett kézzel ügetni, mozdulatokat végezni, lehetőleg egyenes háttal és rendes tartással ütemesen mozogni, s a bíró ugyanúgy pontozott, mint akik látnak.

A legyőzőm is látássérült volt, de akadt ott olyan gyengénlátó is, aki megmutatta, milyen is az, ha az ember teljes feladatsort mutat be a lovardapontok között, lépésben, ügetve, vágásban, egyenesen, vagy ide-oda kanyarogva. Egyedül.

Szóval, egy nap ott ültem a lovon, az oktató nem fogta a száját, a ló az én utasításaimat várta.

Ide le kell írnom, hogy ha az ember megtanulja, hogy hogyan néz ki egy lovarda, honnan-hova mennyi lépésre van a sarok, vagy a következő pont, amit betűkkel jelölnek, minden olyan, mint otthon a saját szobádba. Tudod, hogy hol a fotel, hol az ajtó, honnan nyílik az ablak, melyik polcon hol vannak a dolgaid.

Nyugaton a hasonló lovardákban a pontokat csipogók biztosítják, így aki vakon lovagol, az a bemondott betűkből tudja hol is jár. S ha a betűt többször hallja, tudja, hogy közelebb van hozzá, pont úgy, mint egy tolatóradar.

Na, itt csak az oktató volt, de ő mondta a betűket, gyorsított, ha közeledtem...

- Akkor „A”-nál állsz, én maradok „X”-en és gyerünk!

- Oké!

Mindig voltak álmaim. Némelyik akkor furcsának tűnt, azóta tudom, hogy ha valóra akarok valamit váltani, nekem kell tennem érte.

Az egyik ilyen álom, hogy bent vagyok egy versenyen, ahol a lóval egyedül végigcsinálom a kúrt, megyek ide-oda, kanyargok, vágatok, majd amikor megállok és a bírónak tett tisztelgés után leszálok a patásról, megkapom a tapsot, s a kép végén arrébb lépve kinyitom a fehér botot, s halkán kilépek a helyről

Nem, nem lehetetlen, sőt!

Nos, azon a délutánon a gyakorlat abból állt, hogy elengedett a „horseman”. Utólag elárulta, hogy kicsit félt, de bízott bennem, a lóban is, hiszen ismerte, de ez olyan lehetett, mint amikor a mozgástrénerem először engedett haza egyedül.

Hogy bennem volt-e félsz?

Egy kicsi. De nem ismerhettem be még magamnak sem, mennem kellett, tennem kellett. Nemcsak magam miatt, hanem a ló miatt is, a mester miatt is, na meg, hogy akinek majd elmesélem, elismerje, hogy: Ez tök jó, mert ő még a lóra sem merne felszállni.

Elindultunk a hátassal. Léptünk, kanyarodtunk, jobbra, majd balra. Lépés egyenesen, „E”-nél befordultunk, majd a szemben lévő oldalnál újra ráléptünk a lovaglókörre, ami a fal mentén futott.

- Akkor ügetés! - hangzott el középről.

Figyeltem, talán még annyira azóta sem tettem ekkora fegyelemmel. De mentünk, sőt úgy robogtunk, hogy ha a legelején nem tanultam volna meg rendesen ülni a nyeregben, valószínűleg elhagy az állat, amin lovagoltam. Aztán néhány kör után megálltunk és annyira büszke volt rám az oktató, hogy kolléganőt hívott be és neki is megmutattuk:

- Nézd csak!

S azon a napon a mester is kipróbálta ezt behunyt szemmel, de bevallotta, hogy „tele volt a nadrág”

Nekem meg megint bizonyítást nyert, hogy ha az ember akar valamit és tesz is érte, akkor nyerhet.

S mint egy korombeli akárki, mentem, nyaraltam, vagy eljártam szórakozni, koncertre, de éppen enni, sétálni is. Az egyesülettel eltöltött nyári időszakok alatt megannyi élménnyel gazdagodtam, ezekben aztán a napozás, a fürdőzés, a bográcsolás ugyanúgy benne volt, mint ha otthon szalonnát sütöttünk és fogtam a nyársat, majd a szalonna lecsöpögő zsíráját rákenhettem a kenyerekre.

Már teljesen elfelejtette az ember, azokat, amikor még az volt a baja, hogy hogyan, miképp, merre, a malomkerék a megszokott alapokra helyeződött át.

Miért lett drágább a kenyér? Miért maradt ki a busz? Miért törtek be a szomszédhoz? Honnan lehetne még pénzt szerezni? Hogyan segíthetnék az embereken?

S ezekre is sorban meggleltem a választ, mert nyitott szemmel jártam. Na, meg mert ha érkezett valami lehetőség, nyitott voltam rá.

Egyik alkalommal a barátaimmal, akik között voltak vakok, látók és fiúk, vagy lányok is, egy szórakozóhelyen töltöttük az estét. Beszélgettünk, nevetgeltünk, aztán egyszer csak az egyik vak haver felállt és megszólalt:

- Andris, biliárdozunk egyet?

- Naná, gyerünk!

És felraktuk a golyókat - a sorrendet elmondtuk a látóknak -, lehelyeztük a fehér golyót, dákó a kézbe és puff!

- Ha így fogom, akkor velem szemben van a csíkos kék?

- Nem arra, kicsit gyere hét óra irányában, igen, így jó. Na, mehet - igazítottak a csajok és aztán mentek a másik vakhoz.

- Nem, arra ne menj, ott a fekete. Gyere inkább ide, mert itt van egy teli lyukra!

- Oké, mi van előtte?

- Egy csíkos, ezt valahogy meg kellene kerülni.

- Akkor azt gondolom, ha kicsit jobbra tartok, mandinerbe menni fog...

És meredekebb szögek, hátrarakott dákó, „fél fenékkal felülve az asztalra”-féle kisebb lökések sorozata egész este.

Ahogy telt az idő, a hely vendégei körénk csoportosultak, két banda lett és mindenki játszott. Néha egy kicsi ide, vagy oda, de jöttünk, kerülgettük az asztalt és egyszer csak elfogytak a golyók.

- Hoppá, ezt megnyertétek, elment a fekete!

Nem volt vak és „nem” vak, nem hangzott el, hogy „Hogyan?”, esetleg néha olyasmi, hogy: „Na, hova löktél? Nem láttad ott a telit? Talán vak vagy?”

S erre megvoltak – megvannak – a válaszok, meg az utána harsány és jóízű nevetés, ami pedig nem a kiröhögés kategória.

A hely vezetője odahozta nekem a saját biliárd kupáját, amit ő nyert egy versenyen, s csak annyit mondott, hogy „Nézd meg!”

Nem, nem azt, hogy: „Tapogasd le!”

Fogyott a banda, majd azon vettem észre magam, hogy megint egy lány társaságában telnek a napok, megint jött a szivárvány, hosszú séták, még hosszabb beszélgetések, sütik, ajándékok, virágok, s nem fekete, hanem lila, vagy ha úgy tetszik rózsaszín mindenség...

Megannyi újabb kapcsolat, barátok, titkok és az élet valós és minden ízében megélhető morzsája.

Na, persze azért nem szemlélhettem meg az új háromdimenziós filmeket, nem tettem le a jogsit, nem lettem úrhajópilóta, s nem láttam meg valósan az első megjelenő könyvem sem.

Na, milyen érzés, ha az ember megjelentet egy írást? S mindezt vakon?

Jó! Micsoda fantasztikus pillanat!

Végigizgulni a beadástól azt a folyamatot, amikor eljut a kézirat a javításokon át a nyomdagépig, s közben még arról is döntened kell, hogy milyen legyen a borító, milyen színekkel lehet variálni, vagy hogy esetlegesen milyen betűtípussal íródjon meg a történeted.

Sokat jelentett, hogy ismertem „előző életemből” a színeket. Meg mindent.

Korábban mondták nekem, az ember idővel elfelejti ezeket, kimennek az agyából a ritkán használt helyszínek, vagy a formák, illatok.

Igen, volt, és a mai napig van ilyen. De ezzel az is így van, aki mindezt látóként éli meg. Nem, nem a színekkel, hanem egy házzal, kerttel, esetleg arccal.

De ahol jártam, elmeséltettem, hogy milyen, megkóstoltam, megszagoltam, megfogtam a felületét. De hogy még jobban és teljesebben, erősebben lehessek jelen a világot gyötrő és ugyanakkor szép és jó dolgokkal elhalmozó folyásban, három évvel azután, hogy szinte az egyik napról a másikra mindent elveszítettem, munkám lett és dolgozni kezdtem.

Reggelente felkelni, s nem azzal felébredni, hogy: Ma sem látulok meg.”, hanem mert vár a munka, várnak a kollégák, várnak az emberek, akikkel dolgozok, dolgozhatok.

Merthogy az egyesületünk, hiszen kicsit már az enyém is volt, virágzott, haladt és segített, hogy segíthessenek, hogy segíthessek...

A korábban, első lépésként elvégzett masszőriskola most hozhatta meg a termést, gyakorlatba fordíthattam tudásom, kihasználhattam minden korábban megtanult mozdulatot.

S ezek az idővel formálódott simítások, gyúrások, dörzsölések megint csak ismeretségeket, kapcsolatokat hoztak. Ismét elismeréseket, mosolyokat, titkokat és ugye, mint minden melóhelyen kimondatlan szimpatizánsokat, egyetértő embereket, és ha úgy alakult nézeteltérést, vagy „nem”-leges válaszokat...

Az lett a természetes, ha hazaértem egy hosszú nap után, jöhetett a vacsi, a zuhany majd az ágyba süllyedés. Onnan meg az egyre ismétlődő álmok: a forgás, a repülés, a megállított zuhanás, a nem látható ellenséggel való küzdelem, vagy éppen a viharok, amik magukba akartak szippantani.

De ha nagyon elszabadult a pokol, csak behunytam a szemem és felébresztettem magam a valóságba. Abba a jelenbe, ahol ugyan nem láttam, de nem veszélyeztetett senki... Legalábbis a cukorbetegség miatt kialakult szövődményeimen kívül nem sok.

Hogy ez nem elég? Hogy rettenetes gyors vágóban jött felém a pokol peremén nevető halál, ami csak fente a kaszáját?

Akkor is azt vallottam, amit mindig:

„Elkergetem, kiegyenesítem a fegyverét és elzavarom!”

Nem, nem azt mondom, hogy nem féltem a haláltól. De valószínűleg igen. De ezzel tudtam azt elérni, hogy ha ott kell majd állnom vele szemben, legalább bele merjek nézni a szemébe. Vagy legalábbis oda, ahol annak kell lennie...

A dolog nem lassult, többször kergette a hasam a forgó és gyötrő kín, egyre inkább nehéz lett korrigálni az állapotom, egyre-másra megint kezdett tele lenni a testem minden része vízzel.

De nem volt megállás, nem ülhettem le, mert már számítottak rám, vártak, tetteimnek súlya volt és döntéseimnek következményei leíródtak és látható formákat öltöttek.

Újabb fontossági sorrendek alakultak ki, gyakran kellett véleményt mondanom, pedig tudtam, hogy akármit is mondok, valakinek nem lesz jó.

„Valamelyik ujjamat megharapom...”

Aztán egy nyári délután, merthogy azon a héten amúgy a többi munkatársam és az egyesület nyaralt, de én a gyakori hányingerek és vércukoresések miatt nem mertem elmenni velük, megcsörrent a telefonom.

- Igen, tessék! - nyomtam meg a felvevő gombot.

- Jó napot András! A klinikáról beszélek, hogy van?

- Most jól, nem vagyok megfázva, csak mostanság kicsit ugrál a cukrom.

- Nos, megint van egy donor. Ha minden jó, visszajelzek!
- szolt még bele a hölgy, majd letette.

Na, talán most! Igen, de jó lenne! De most kész is vagyok rá, vagy ha ...

Gondoltam megint lenyugszom, kitalálok valamit addig is, amíg visszahívnak. Felmentem a szobába, fejemre raktam a fejhallgatót, és zenét kezdtem hallgatni.

A kórházi táska, amit az első felhívásnál elkészítettem, ugyanúgy volt elpakolva a szekrénybe. Időnként végignéztam, de amire szükségem lehet majd, az minden bele lett rakva korábban. Ami még ilyenkor átfutott rajtam, hogy a minden évben elvégzett felülvizsgálatokról lévő leletek meglegyenek, azokat is összekészítve tároltam, azaz akkor semmi más, csak lazítás!

A muzsika ide-oda rángatott, de a remény, hogy helyre lehet rakni harminc év elcsesztett folyamatait, mosolyt csalt az arcomra.

Aztán kinyomtam a számítógépen az mp3 fájlokat, és kinyitottam egy mappát, hogy olvassak.

Nem kötött le.

Újabb gondolat: „Írány a net, nézzünk utána, hogy írnak-e valamiket erről a műtétről!”

A talált sorok simogatták a lelkem, olyan információkat adtak át a pillanatnyilag vadul cikázó gondolatokkal terhelt agyamnak, amitől teljesen lázba jöttem. Csupa pozitív dolog, felépülés, kijavuló értékek.

De aznap megint csak azt a választ kaptam bentről, hogy a hasnyálmirigy nem beültethető...

Hogy miért is vállaltam be azt, hogy a kettőt egyszerre csinálják? Miért nem lett volna jobb, ha csak a vesét mondom, aztán vagy marad az inzulin a diétával, vagy esetleg később egy másik módszer, ami a cukrot is megszüntetheti?

Sosem voltam híve annak a gondolatfejtegetésnek, amikor az jött elő, hogy: Mi lett volna ha?

„...ahogy döntesz, azt úgy kell végigvinned!”

Nincs más, menni tovább és bízni abban, hogy egyszer valaki...

Na, azért eddig még nem süllyedek le! Lehet ezt megfordítani, tekergetni, de én ugyan nem kívánom senki halálát!

Hogy mi van? Hogy akkor nekem nem lesz esélyem?

Akkor sem...

Közben eltelt egy év, amiben megint akadt annyi minden, hogy több száz embernek is sok lett volna. Munka, egy nem létező kapcsolatból való olyan valami, amit ha az ember nem képes uralkodni magán, akkor szakításnak él meg, egy olyan barátság megújulása és stabilizálódása, ami többet adhat bárminél. Jött egy havas karácsony, amit az ember nehezen él meg, ha utálja ezt az ünnepet, egy hosszú tél, amitől csak azért félek, mert valaha leírtam valamit és abban egy téli és havas napon láttam a temetésem?

Ja, és arról nem is beszélve, hogy egy vak a hóban nem tud bottal közlekedni. Ugye, nincsenek padkák, repedések, gyakran a lefagyott jég még a lépcsőt is befedi, s ha mégis vagy olyan vakmerő (ha ha ha), hogy botozz, szegény öreg haverod eltűnik a nagy fehér semmibe, mint kés a vajban.

De emlékeidben élnek a havat magukon tartó nagy vastag faágak, a hatalmas pelyhekben hulló hó, s a messziről látszó ablakból kiszűrődő meleg, a hóemberek, amiket most is meg tudsz csinálni, vagy a szánkózás...

Egy egyre jobban fázó, gyengülő férfi lettem, aki azt érzi, hogy mintha egy vámpír szívja a vérét, s ezzel fogynak a homok abból az üvegből, amit a kívülálló órának hisz, de én tudtam, hogy az a testem...

A szilveszter ugyan csöppet sem volt unalmas, de mégis olyannak sikerült, amire nagyon nem vágyik, aki szeret bulizni. Nem otthon, valahol egy idegen helyen egy szórakozásra alkalmas italmérő egységben, amit nevezhetünk akár kocsmának is.

Nem ittam gyakran, de minden esetben bennem volt a félsz.

Mi van akkor, ha épp akkor hívnak, ha előtte ittam? Lehet, hogy akkor minden ugrik?

Ezeket nem tehettem meg, hogy megkérdezem a dokiktól, így kerültem az alkoholt, s ha mégis bevállaltam, bíztam, hogy marad időm kiengedni magamból.

Na, igen, amúgy sem tett jót nekem, ott voltak a gyógyszererek, meg a rossz vese, meg a cukor, meg minden, de... Nem tudom.

Ilyenkor jól éreztem magam, s mindezt úgy, hogy nem fet-rengésig ittam, csak annyira, hogy esetenként énekeljek, néha táncoljak, nevessek tele szívből és elfelejtsem, hogy mennyire haladok az egyre rosszabb felé.

Hozzámtartozó, velem együtt élő és mindenkinek ugyan- azt jelentő dalocska lett a minden, ami megszólalt bárhol és bármikor, az én voltam, lettem, s azóta is vagyok:

„...Gyengéden ölelj át és ringass szerelem!”

S mindez magyarul, de ének nélkül, mint a telefonom csengődallama, vagy éppen egy nyakba való törölköző, amit karácsonyra kaptam...

Reménykedtem abban, ha mégis befut a hívás, és már bennem van az az egy rövid, biztos van valami infúzió, hogy kiszedjék belőlem talán az alkoholt. Aztán keresgettem azokat a reklámitalokat, amikről azt hirdették, hogy „kijózanít”.

S amikor bevállaltam az első poharat, merthogy a „Na, csak ezt idd meg, erre meghívtalak!” típusú felajánlást ugye, nem lehet visszautasítani, azt azért gyakran követte a második.

Szóval, azon a szilveszteren lehúztam az első pohárral, majd ahogy a barátaimmal egyszerre letettem az asztalra a kiürített pohárkát, megcsörrent a telefon.

Mindenki elhallgatott, merthogy előtte kiengedtem a következőket:

- Ha most hívnának be, nagyon gáz lenne!

A zene elhalkult, a félig lejutott ital megállt a torkokban, kiegyenesedtek a mosolyok, s mindenki rám nézett.

Ez az a pillanat, amit minden vak érez, amikor már fáj, hogy szemlélnék.

De a hívás nem a klinikáról jött és az este folytatódott.

Volt benne unalmas pezsgő, tévéből elhangzó Himnusz és a végén még belém is kötöttek, de akkor némi zümm-zümm-mel a fejemben is tudtam, intelligens ember nem keveredik verekedésbe egy nő társaságában, egy kocsmában egy valószínűleg beszívott férfivel.

Akkor este átléptem megint egy új évbe, zsongott bennem, hogy a harc nem áll meg, én meg akkor sem fogom letenni a kardom, ha megáll a föld forgása.

Jó kis újévi fogadalom mi?

Na, de egy támadó sereg, aki megannyi létrával és kővel és katonával és ágyúval támadja az amúgy is már majdnem romos falaidat, nem fog megállni. Lehet, hogy időnként pihenőt tart, úgy tesz, mint aki visszavonul, de aztán felfrissíti erőit és nekilódul újra meg újra.

Megint jött a nyár, s egy reggelen, amikor kontrollra kellett mennem a nephrológushoz, ahogy felkeltem, a gyomrom mindenhol akart lenni, csak ott nem, ahova odanőtt. A hányingerek már annyira a mindennapjaimhoz tapadtak, hogy hetente két doboz csillapítót szedtem be, s mindent leredu-káltam, amitől előjöhettek. Kevesebb, de annál szabályosabb italok, ételek, rendben tartott cukor, diéta, egyenletesebb napi bioritmus.

S bármennyire tudtam, hogy mi is vár rám, hazudhattam, hogy nem félek, tagadhattam, hogy ezt nem akarom, annyira elegem volt abból, ami történik – történt – velem, hogy a vizsgálatra elindulva elhatároztam: Ha az, ami vár egy rablánc, de tényleg jobb lesz utána, akkor nem tehetem meg, hogy „nem”-et mondok.

Négy

Kint dühöngött a forróság, s miközben a bal karomba egy tűn keresztül infúzió folyt – ekkor még csak a szakrendeléshez tartozó belgyógyászaton pihentem –, a teljes kórterem némasági fogadalmat téve hallgatott. Igazán nem tudom, hogy hányan voltunk ott, ugyan amikor betámogattak én köszöntem, de annyira eltorzultam az engem gyötrő tudattól és a hányingertől, hogy szerintem magamon kívül semmire és senkire nem akartam odafigyelni.

Ugyan folyadékot aznap már jó ideje nem ittam, na, mert hogy hogy is nézett volna ki, ha egy kórházi folyosón, miközben várom a dokit, összehányom magam, csak hörögtem és nyeltem a valamit, ami ki akart törni belőlem.

Aztán a néha vagy tíz percre abbamaradó kínlódás megpihent, ilyenkor a végszükség esetére az arcom elé emelt – már hozzám nőtt kis zacskó – segédeszközöm összezárt szájjal becsúszott a hátizsákom direkt nyitva tartott zsebébe. Na, mert készültem a következő menetre, ha kell, csak egy mozdulat és már ott is van.

Nem zavart, ha úgy döntött a gyomrom, hogy megnézi mi újság idekint.

Hogy nem zavart? Dehogyan nem! De mit tudtam tenni? Úgy körülbelül semmit.

Hiába volt bennem a gyógyszer, ha nyitni kellett a szám, csak a zacsiba bújhattam el.

„De jó lenne, ha elmúlna! S ha meg nem, lehet, hogy kaphatok valami lötytyöt, és úgy helyrejöväk, mint néhány hónapja.”

Aztán a doktor megnézve a leleteimet, elkomorodott, majd közölte:

- Nem tudjuk tovább húzni. Azt gondolom, el kellene kezdeni a dialízist.

- Ha ez kell, akkor legyen - feleltem és lenyeltem az öklendezésem.

Mit is beszélek? Most is fair volt a nephrológus, hiszen szinte kérdezte azt, amit határozottan mondott, ez már nem kérdőjeles dolog. Menni kell, kezdeni kell, csinálni kell, s a mókuskerékből már csak a műtéttel lehet kiszállni. Vagy egy olyan megoldással, amire nem gondolunk...

Voltak már hallott élményeim a vérszűrésről.

Valamennyivel korábban a lány - aki akkortájt, mikor ismerkedtem a vakoknak szánt technikákkal és a számítógépes segítséget adta -, egy ideje már „élvezte” az állomás vendégszeretetét és mesélgetett. Folyamatosan telefonálgattunk, de akár szakmai oldalról néztem a dolgot, akár barátként, akár onnan, hogy nekem is kell majd a dolog, mindenképpen tiltakoztam.

Na, de miért is? Hiszen életet ment ez a találmány! Megszűnnek a kínok, tiszta lesz a vérem, jobban leszek és javulhatnak az eredményeim!

Vagy mégse?

Voltak halvány képemlékeim még az egészségügyi tanönyveimből, ahol vagy két oldalon néhány sémával sablonos tananyagként leírták ezt a kívülállók által semennyire nem ismert eljárást, ahol egy vonalakból álló akváriumban pár csó és mellettük az oda való és kiszűrésre ítélt ionok betűjele ki is lett írva, de amúgy halvány fogalmam sem volt semmiről.

Amíg folyt belém az infúzió és arra vártam, hogy múljanak a bajaim, próbáltam végiggondolni, milyen is az, amire azért mondtam igent, hogy jobban lehessenek. Vagy egyszerűen csak elfogyott a szufla? Meguntam a már kétnaponta rám törő tüneteket, már igazán leültem volna és csak az hiányzott, hogy kimondjam: Vége.

A munkahelyem még a szűrés előtt felhívtam, ma már nem fogok tudni bemenni délutánra, s akármennyire fáj is, de semmit nem tudok mondani a jövőre vonatkozóan.

- Hát, ez nem jó, de sajnos ez várható volt. Figyelj, most nem a meló a lényeg, a helyettesítést megoldjuk, te legyél jobban!

Tényleg ez idegesít engem? Az, hogy holnap hogy megyek majd be? Hiszen még a mai délutánt sem látom, hogy hova visznek át, hol az állomás, ott mi lesz, miből áll egy kezelés, hogy bírom majd, hogyan érek haza?

Vagy már az zavar, ahogy kimondták, hogy: „helyettesítés”?

Na, ez egyre jobb. Itt agyalok, egy darabokban össze-ragasztgatott testtel, megannyi kérdés járkal az agysejtjeim között, egyedül pislogok a vakvilágba, és az zavar, hogy nem tudok menni dolgozni?

Nem, arról van szó, hogy kezd rajtam eluralkodni a félelem miatt a hiszti, a fáradtság miatt az örület és a tehetetlenség miatt a beletörődés.

Aztán egy újabb jéghideg pofon csattant a tudatomban.

Így nem fogsz tudni elmenni arra a nyaralásra, amire a barátaidal készültél! Keresgéltem órákon át, hogy megtaláljam a tuti helyet lent a Balcsinál, megrágtuk, hol lehet a legolcsóbban egy hetet eltölteni, s most lehet, többet semmi...

Hahó! Megint megkaptad a padlót, megint jobb helyen csattant a kesztyű rajtad, de ez nem K.O. Szedd össze magad!

A dialíziseket elvégző központhoz odaérve, ami egy több-féle tevékenységet ellátó komplexumban kapott helyet, már annyira nem voltam rosszul, de nem volt visszaút. Mire bemehettem abba az egységbe, amit csak fanyar humorommal

„kriptának” hívtam később, már az is leszerveződött, hogy elkövetkező időkben hétfő-szerda-péntek lesz a soros nap, meg az is, hogy a nap közepére lettem beosztva.

„Bent fekszenek a szürke és üveges tekintetű, csontvékony zombik, akiket fogak helyett tűk szívnak, hallgatagon magukban sírnak és kifele van, aki kiabál, vagy úgy röhög, hogy megijed az ember: ez megőrült!”

Néhány perccel a nagy minden előtt nem éreztem semmit. Ott ültem, nyugodtan szuszogtam, már nem akartam kiabálni, ordítani, veszekedni, vagy keresni a válaszokat, hogy: Miért?

Láttam magam kívülről, ahogy ott gubbasztok, fejem kissé elfordulva a gép mellett, és tipikus „mindenmindegy” ábrázattal bámulok a távolba.

Csend volt, szinte olyan némaság, mintha nem lett volna bent élet. A váróban ugyan csak én ültem, de a bezárt ajtón túl legalább huszonötön feküdtek, meg vagy tíz ember dolgozott.

Ott akkor magamban voltam. Néha kattogott egy szerkezet a falon – ez utólag derült ki, hogy a légkondi reléje volt –, meg a távolból zúgott valami, de sípolt a semmi.

Aztán bekísértek és felültem a kezelőszékre, megérkeztek a majdnem két milliméter vastagságú tűk, meg az a korszak, ami előhívta belőlem az önsajnálatot.

Na, igen, rajtam kívül vannak még itt mások is, ők is ...

Kit érdekelnek mások? Engem nem, engem csak az érdekel, hogy lesz tovább? Tényleg kétnaponta ide leszek kötözve, és ha az imént jól hallottam, mindezt négy órán keresztül? Ja, azt el is felejtettem, éppen mostantól már négy óra és tíz perc. Ha ha ha, ez marha jó.

Hogy mit is jelent itt az a tíz perc?

Hát, tegyük fel, ha a kezelés teljesen panaszmentesen zajlik, akkor ennyi idő alatt mondjuk át tudok öltözni, vagy ha órákat kell várni a mentőre, ami szállít, akkor lehet, hogy az előtérbe lévő tévén eldől valakinek a sorsa.

Hát igen, az a tévé egy olyan dolog lett, hogy azóta is utálom.

Ha akartam, ha nem, hallgatni kellett némely olyan emberek által kedvelt műsorokat, akiktől bizony tisztelet a kivételnek, de jobb, ha meg tudom tenni, hogy elkerülöm.

Na, nem azért, mert rossz emberek, hanem, mert amit gondolnak, az úgy van, arról azt hiszik és vallják, hogy minden esetben igaz. Hát ezzel még nem is lenne baj, de amikor erről ők maguk próbálják meggyőzni a társaikat és lehet, hogy kicsit magukat is, ott néha kedvem lett volna kiszaladni onnan. (Azon, hogy egymással azon össze tudtak veszni, hogy ki kinek köszön magázódva és ez mekkora sértés, már nem is akadtam ki.)

Na, de hova is? Nézzük csak! Ugye bemehettem volna az öltözőrészbe, ott minden ugyanígy folyt. Mehettem volna még ki a bejárat elé, ott szintén, mindezt megfűszerezve némi cigarettafüsttel, s vagy negyven fokkal, vagy mínusz tízzel.

Azaz sok esetben órákat ültem ott és hallgattam. Néha már mosolyogtam kínomban, de ritkán odáig is eljutottam, hogy: „Hadd menjek már be!”

Na, és ha rosszul lettem, vérnyomásesések, és ehhez hasonló ügyletek miatt meg kellett állítani a gép működését, minden alkalommal annyit csúszott a vége, amennyit le„pause”-olták a menetet.

Mivel több kezelőre volt elosztva a társaság, eleinte egy nagyobb, hatágyas részre kerültem.

Irtó izgalmasnak kerekedett ki az ott eltöltött együttlét.

Az átlagéletkor vagy hetven, a férfi-női átlag négy-kettő. Általában két tévét hallgattak, ugyan ezt fejhallgatóval, de ebbe beleszórtak némi „én jobban tudom, ne szólj bele, én betegebb vagyok, nehezebben viselem” pillanatokat.

Az meg, hogy bent mindig lefagyasztottak minket, na, persze csak a gépek miatt, megtanított arra, hogy vastag felső,

nadrág, és a gyakran elkért takaró – még jó, hogy ismerve a valóságot, ez szériatartozékként kapható volt.

Az ember folyamatosan okul, szélesedik a látása – még egy magamfajta vaknak is –, sokat tapasztal, s ezek, ha akarod, ha nem, nevelnek, idomítanak.

Eleinte mindenért szólsz.

„Mintha melegség öntene el, most jobban fázok, mindjárt elájulok, hányingerem van”

S ezek, ahogy telik az idő, nem kergetnek a rémületbe, csak tudod, hogy leesett a vérnyomásod, így magadnak hátraereszted a fejevéget a székednek, felemeled a lábad, majd amikor már semmi nem jó, talán szólsz. Na, és akkor leállítják a géped, befagyasztják az amúgy is nehezen haladó időd, majd miután jobb, mehet tovább minden. S ez lehet, hogy öt perc, de lehet tíz, tizenöt.

Elsajátítod, hogy ha megeszed a hozott kajád, egy órán belül tuti jön a vízszintes testhelyzet és csak bízol benne, hogy ma megúszod a hosszabbítást.

Eleinte megpróbálsz aludni, merthogy sokan ezt teszik, így jobban megy az idő. Igen ám, de az ember nem tud ennyit átaludni. Vagyis ritkán sikerül.

Olvasás, rádió, vagy a szomszéd által nézett tévé.

Hallgassak hangoskönyveket, mi? Nahát ott aztán tényleg ez az, amire nincs idegzete az embernek.

Ha kikapcsoltam a külvilágot egy ilyen szituációval és ez lehetett kétfülre rakott zene, vagy rádió, a látás hiányában mindenről lemaradtam.

Nem jöttek oda ilyenkor néha beszélgetni a nyitottabb kommunikációra vevő ápolók – nem úgy, mint a tolakodó betegtársak –, nem akart zavarni a vizitáló orvos, azaz végigültem a négy órát minden szó nélkül, körülbelül mint egy darab jégszobor. Ami bevált, hogy félfülre ment a megfelelő csatorna, így oda is figyeltem, de kifele is tudtam ember maradni.

Még akkor is, ha egy kezelőlap kézbevételevel csupa szám lettem.

Kémhatás, cukor, eltelt idő, hőmérséklet – amit nem lehetett csak úgy változtatni – hiába is remegtél a hidegtől. Ja, mert a belőlem kiszívott vért hűteni kellett, így az meg ugye, nekem okozott hideget. Ha már két takaró sem volt elég, talán egy fokot lehetett emelni, de bizony a kettőtől meg „belázasodtál”.

Az embernagyságú kezelőgépekben elképzeléseim szerint a vérem keringetésére beépített szivattyúmotorok annyi hőt adtak le, hogy előírás volt a helység légkondicionálása. S ki tudja miért, az meg valahogy magától beállítódott egy igen alacsony fokra és hiába a profi szakember, nem lehetett a távkapcsolóval sem magasabb szintre emelni.

S ezek a robotok időnként sípoltak, szirénáztak, te meg megijedtél, hogy valami nem stimmel. Na, persze azért nem minden esetben volt „kapa” az állapotodnak, csak egy-egy összetevő, vagy érték elérte a határt, egy gombnyomkodás és máris hallgathattad:

„brrr-brrr-ssss-brrrr.”

Óránként nézték a vérnyomásod, s ha a végén még a testsúlyod sem érte el azt az értéket, amit az elején belőttek, az sok jót nem jelentett.

Na, igen, a súly.

Ameddig nem kellett ide járnod, elég volt, hogy ha tartottad ugyanazt. Aztán itt azzal kezdték, hogy azt mondták, legyen ennyi és kész. Mennyi is az „ennyi”?

Ez az érték mindenkinek más, de rövid úton kiderül, hogy a belőtt szám még mindig sok, hát faragjunk belőle.

Aztán már az is több, majd ha beáll, Isten őrizz, hogy ne érde el egy nap végén!

Kezelés előtt szigorú mérleg – megint egy tárgy, amit rettenetesen megutál az ember –, mindezt persze a lehető legkevesebb ruhában, hogy még véletlenül se kelljen „sokat

levenni”. Aztán a végén imádkozol, hogy meglegyen a fix, majd fellélegzel, hogy holnap nem kell jönni. Otthon ugye még aznap már csak azért is megeszed a legjobban tiltott levest, mert ez az egyetlen, ami folyadék, meleg, és azért mert jól is esik. Majd ahogy lenyelted az utolsó kortyot, már érkezik a büntudat és a félelem együttese, pedig még van egy szabad napod.

A fekvést éppen kényelmessé nem tévő két bumszlival felerősített szorítókötést, ami arra találtatott ki, hogy nehogy kivérezek, már meg sem említem.

Még egy gondolat a szabadságomról:

A kezeléssel, a szűrés okából a kötelező kímélet miatt az addigi testmozgást és aktív pihenést jelentő lovaglást is teljesen el kellett felejtennem, csakhogy tuti lehessen a sorsom miatt a biztos rabság...

Másnap már reggel félve iszod meg a kávéd, mert ugye az is elnyerte a „felesleges plusz” kategóriát, s bizony délig talán egy pohár folyadék belefér, de semmi több! Ebédre már semmiképp leves, de még igazán főzelék se, lehetőleg minél szárazabb étel. S aztán vacsira már igazán valami homok, hogy másnapig még az is elpárologjon, ami a véredet alkotja.

Kíváncsian ugrasz a mérlegre, ami megírja a sorsod, mert egy személyben bíró és végrehajtója a személyzetnek, majd a meghallott érték után minden eldől.

Ha nagyon keveset „vittél”, rögtön megkérdezik:

Hasmenésed volt? Hánytál? Jól lettél lemérve? Jó a beállított súlyod?

Te persze örülsz, mert tudod, hogy minden oké, csak ahhoz vannak bent szokva, ha sok a felesleg.

Ha egy-két kilóval mész be nehezebben, az a természetes, az egy normál kezelésnek megfelel, lehet kalibrálni, hogy a két kilót a négy óra alatt milyen gyorsan szednek le rólad?

Számok, szabályok, szigorú protokollok, te meg viseld!

S a dolgozók tudják, hogy mi nem gépek vagyunk, minden csepp víz nekünk gyötrődés, ezért mindent elkövetnek, hogy lehetőleg jól érezzük magunkat. Mindent adnak, elvesznek, beszélgetnek, s ha kell, még legyeznek is, vagy ha görcsöl a lábad, azt is megpróbálják kimasszírozni. Odajönnek hozzád, mesélnek, és mindenki egyszerre örül, ha valaki megnyeri a transzplantáció lehetőségét.

Ja, és egyszerre hallgat, ha valamelyikünk nem jön többet...

Ha meg úgy indulsz neki az adott napnak, hogy több, mint sokat vittél, láthatatlanul remegni kezdesz és csak bízol abban, hogy megúszod vérnyomásesés, fejfájás, vagy görcsök nélkül.

„De hát nem is ittam tegnap! Sőt, alig ettem!” És ilyenkor már az egész nap rendesen el van cseszve.

A nővérek ingatják a fejüket, te megpróbálsz alkudozni, hogy:

- Lehetne ma csak ennyi, majd holnapután a maradék?

S jön az orvos, aki vagy bólint, vagy ha nagy a többlet, még azon is gondolkodik, hogy a heti három nap helyett, bizony menj be még egy negyedikre is.

De te nem tehetsz mást, mosolyt erőltetsz az arcodra, és viseled.

Megtanulod innen-onnan, hogy kálium, foszfor, miben és miből, honnan ne és miért, mi is kell és lehet, és azt is, hogy kinek mi vált be.

De ugye, én ekkor is igyekeztem kihozni magamból a legtöbbet.

Mosolyogni, viccelődni, intelligensen reagálni mások elég fárasztó és idegesítő dolgaira, mutatni, hogy van, amit vakon is megcsinálsz, neveltetsz, hallgatsz, nem panaszkodsz, örülsz annak, amin más elkeseredik – merthogy az nem elég –, vigasztalsz, egyetértesz.

Az oda-vissza utazások ugyanúgy zajlottak. Jött a mentő, engem vett fel középsőnek, majd végighallgatva a szokásos reggeli nevetős és napindító műsort („morningok”, „kávék”), bezötykölődtünk.

Akkor még nem akartam és más sem beszélgetni, talán egy-egy mondatnyi pozitivitásra utaló megjegyzést elengedtem, de semmi többet.

Mi lesz ma? Mennyit viszek? Leszek-e ma rosszul? Holnap be tudok majd menni a melóhelyre?

Na, igen. A megmaradt két napon már sem fizikailag, sem megoldhatóság szempontjából nem tudtam tovább masszírozni. Na, de azért ugye nem áll meg a világ, kialakult egy olyan munkakör, amit lehetett így is végezni.

Mentem, reklámoztam, tájékoztattam, felhívtam bizonyos érintett csoportok figyelmét, plakát és szórólap, és mindig keresni a következőt. De nem és nem és akkor sem állok meg!

A napjaim egy része akkor volt lelkileg biztonságban, ha otthon lehettem. Hogy miért? Mert ha a rendszeresen szinten tartott állapotom miatt hol hasmenésem, hol folyamatos hányingerem, hol meg hirtelen vércukoreséseim voltak, s ezt nem szem előtt esett jól elviselni, akkor már talán világos ez a vágyam. Ezeket meg az ember otthon tudja a legjobban kezelni. Nem kell méltóságteljesen elnézést kérni, csak bevonulsz a mellékhelységbe és nem zavar, ha hallja a család, hogy ott aztán jön belőled minden.

Nem szégyelled, ha nincs erőd megmozdulni, mert csak fekhatsz, és nem kell beszélgetned, vagy mosolyognod semmire, ha nem akarsz.

Viszont én ugye minden idegen helyen adtam a nyertest, a jókedvűt, a „ugyan, ez még nem a világvége” embert, a túléltem dolgaimat.

Tudom, hogy ez nem mindig és nem mindenhol sikerült, de akkor, akik körülvettek, nem szóltak, ezzel meg elhitették, hogy azt látják, amit akarok, hogy lássanak.

Na, miután végignyögted magad egy szerdán, vagy épp pénteken, megvártad a hazavivő mentőt, majd a kis megszkott csapat lezsibbadva, fáradtan, szédelegve, hányingerektől fuldokolva menekült minél távolabb onnan.

S ilyenkor is beszélgettem, hoztam fel ártatlan témákat, meséltem a fényesen megélt vakságról, viccelődtem a jelenről.

Apró titkokkal mutattam be magam, hogy mit is csináltam korábban, mit művelek most, s hogy mennyire várom a transzplantációt.

Már vártam. Nem kicsit, hanem rettenetesen.

Már kimondatlanul foglalkoztatott bármilyen megoldás, ami lecseréli nekem azt, amiben akkor benne voltam.

Többször elhatároztam magam, hogy beszélek a doktormmal, vagy akárkivel, hogy vegyenek le a kombinált listáról, legyek csak a szimpla vese kategóriában – merthogy eddig még mindig a hasnyálmirigy miatt nem kerültem sorra –, már minden kellett.

Valamiért a sors, vagy a véletlen úgy alakította, hogy a keresett orvosok akkor szabadságon, vagy betegállományban, vagy más intézményekben tevékenykedtek, azaz a terveim magamban maradtak.

Egy csütörtökön (hallelúja, egy szabadnap) meghívtak egy településre, hogy tartsak beszámolót magamról, a cukorbetegségről, a szövődményekről, s mint egy élő példa elrettenésnek, mi is lehet, ha...

Na, meg arról is, hogy vannak emberek, mint én, akik ezt is tudják úgy kezelni, hogy közben hirdetik: Még így is lehet!

Az odaúton megcsörrent a telefonom.

– Igen, tessék!

– Üdvözlöm, a transzplantációs klinikáról hívom! Hogy van?

– Á, köszönöm jól!

– Nos, akkor, ha minden jó, néhány órán belül hívom. Van donor.

– Ez jó, akkor várom a telefont!

És megremegett a világ, megremegettem annak a reményétől, hogy az elmúlt hónapok gyötrelmeit akkor elfelejthetem végre.

Megérkezve az előadásra széleskörűen tájékoztattam a vendégeket mindenről, kitérve a jelenre, a vakságomra, a dialízisre és igyekeztem annyira megéleznem a dolgokat, hogy aki eddig nem figyelt oda, az legalább mostantól megtegye.

S miközben meséltem, telt az idő, bennem meg zakatolt, hogy eddig még egy órán belül visszahívtak, most meg már eltelt vagy négy, talán...

Aztán ahogy odaértem a mesében, hogy műtét, na, persze mindezt teljes természetességgel és mosolyogva, de annál komolyabban, megcsörrent megint a mobilom.

„– Sajnos a hasnyálmirigy...”

A fenébe! Már megint! A jövő héten mindenképp beszélek valakivel, ezt már unom!

És mint egy jól nevelt ember, széles mosollyal tálaltam a közönségnek a tényt, s mintha nem forrna bennem ezer és ezer indulat, folytattam a délutánt.

De persze nemcsak a délutánt, magát az életemet, a mindennapokat is.

Jöttem, mentem, összejártam a barátaimmal, elmentem enni, – néha inni –, s dolgoztam.

Azon kevés alkalmakkor, mikor leültem meginni egy sört, gyakran nevettem a társasággal azon, hogy:

„– Úgyis kiszedik belőlem!”

De az ismerős félelem megmaradt, mi is van, ha most hívnak?

Éreztem, hogy laposodok, hogy ritkábban van kedvem és jó közérzetem, valamint „fitt”-nek hazudott állapotom a min-

denkihez. Kezdttem begubózni, kevesebb mosoly volt látható rajtam, többet gondolkodtam mások életén.

Neki milyen jó, ő mehet, nézheti, foghatja, eheti, ihatja, csinálhatja!

Voltak emberek, akiknek nem voltam hajlandó az elengedett, leült személyt megmutatni. Mert ők magukból adtak olyan pozitív energiát, hogy mellettük és velük jó volt minden. Elfelejtettem azokban a pár órákban a bajaim, a rosszulléteket, a másnapi kezelést, az egyre sötétebbé váló jövőmet.

S ha meg olyan valaki került mellém, aki szenvedett, sírt a rosszak miatt, vagy megvigasztaltam, vagy példálóztam magammal, hogy rádöbbsentsem:

- Te nyafogsz? Nézzük csak! Mi a bajod? Hogy becsaptak? Vagy kirúgtak? Esetleg lemaradtál egy tuti akcióról? Nos, én éppen haldoklom. De ez nem baj, mert addig is megyek, és hogy érezd, fogni fogom a kezed, s ha kell, veled sírok...

Igen, volt, hogy tényleg sírtam. Mert ilyenkor az jutott eszembe, hogy nekem is szabad!

Aztán mindig megráztam magam, megtöröltem könnyes arcom és nekiugrottam a következő napoknak.

Ébredés, kezelés, rosszullét, mérleg, utazás haza, irtó erős fejförccs, amit a tiltott leves szüntet csak meg, alvás, álmok, kelés, munka, barátok, alvás, álmok, kelés, utazás, kezelés, fázás, rosszullét...

Sokat és néha hajmeresztő álmokat tudhattam akkortájt magaménak. Bármit éltem meg éjjelente, mindig emlékeztem rá, mindig megpróbáltam kielemezni, hogy mit jelenthet, mit jelez, mit üzen az a világ?

Aztán tudatosan kerestem bennük azokat, amiket ha felébredek, jelként kutathatok akár a neten, vagy éppen az általam olvasott könyvekben.

Nevek, melyeket nem lehetett kibetűzni, bármennyire akartam, vagy egy telefonszám, amit ha el akartam olvasni, leblokkolt a kezem, nehogy kiderüljön bármi is.

Megint eljött a tél, hozta a hideget, amit amúgy sem viseltem jól, hozta a havat. Azt, amit ugye utálok, amitől kimondhatatlanul félttem, mert ugye annak idején az az írás valószínűleg nem volt véletlen...

De harcoltam, mentem, nevettem és álltam a pofonokat.

Karácsony, időtlen idők eltöltése ajándékok vásárlásával, melyeket aztán elfelejtenek, de ez is elvitt egy kicsit innen. Nem baj, adni jó, mert ez nekem még most is azt jelenti, hogy mi a titka a „Szeretet” szónak.

Esték, amikor megint egyedül éreztem magam, hajnalok, amikor arra keltem, hogy megint egy nap, ahol nem lesz változás, s mindez újra, meg újra és újra!

Azon az év végét befejező szilveszteren egy házibuliba lettem meghívva.

De jó, lehet bulizni, bevágni pár virslit, táncolni, zenélni, butulni! Gyerünk!

S átléptem egy újévbe, nevetve, kacagva, politizálva, ölelkezve.

Egy nagyon finom fügeborral, meg még kettő üveg másikkal összebújva arra az időre én lehettem. Nem a vak, nem a vesebeteg, nem az, aki lassan elfelejti, hogy élő ember.

Konfettik, kalapok öltöztettek, igen pikáns fotókon lettem megörökítve, megnéztem, milyen is egy fürdőkád, ha a kicsi lakás összes zöld virága benne pihen egy évforduló miatt.

Majd ahogy kell, elmúlt a varázs, megette mindenki a kijózanító levest – csak én nem –, na, mert egy nappal később már megint bent üdültem a székemen és kezdődött, vagy folytatódott az élet. Azaz ami megmaradt belőle.

Milyen érzés, ha eszel valamit, de már annyira darabokra szedte az idegrostjaidat a cukor, hogy bármennyire jó a falat, teljesen elönt a verejték?

Eleinte tudtam azt mondani, hogy: Ez azért van, mert ennyire jól esik.

Zavart. A végén már annyira, hogy néha teljesen elment a kedvem attól, hogy egyek. Nem bírtam a fűszereset, a savanyút, az édeset – ez amúgy is tiltott volt –, a sósat. Akikkel ettem, megszokták, hogy egy csomag zsebkendőt elhasználok, őket nem is zaklatta fel, csak engem.

„Egy kanál étel, majd fél óra törölgetés.”

A homlokom, a halántékom majd idővel a nyakam és a tarkóm is csupa víz lett egy étel elfogyasztása közben. S ha azt mondta egy diabetológus, hogy:

– Ezzel sajnos nem lehet mit kezdeni.

Akkor még hozzá is tette azt, hogy:

– A transzplantáció majd ezen is segít, de csak egy jó év múlva a beültetés után.

Így maradt a Niagara.

Telt az idő, közben elmentem egy nívós kultúrkörnyékre, ahol a táj borvidékének gyöngyszemeiből kóstolgathattam keveset. Megint szórakoztam, megint kizártam mindent, s másnap reggel sikerült annyira lenyomni valahogy a cukorszintem, hogy a környezetemben lévők rendesen megijedtek.

A tüneteket ismerték, volt is velünk egy szintén cukros srác is, de ez akkor csak nekem adott biztonságérzést. Vagy már nem is zaklatott fel, ha történik velem ilyesmi?

Na, bumm!

Ha elvesztem az eszméletem, esetleg kihívják a mentőt, az vagy ott helyben belém nyom egy üveg glükóz infúziót, vagy bevisz a helyi kórházba. Ott aztán helyreraknak, s mire észbe kapok, megint visszakerültem haza, illetve a második otthonnak helyet adó dialízis állomásra.

Na, persze annyi tartásom volt, hogy magamba rakjak egy tonna cukrot, így aztán kellett egy kis idő, de helyrejöttem.

Egy hét, kettő, egy hónap és forgott a mókuskerék.

Megannyi órákon át való mélabús semmittevés alatt olyan elvont időtöltéseim lettek, mikor azt figyelgettem, ahogy a lábam ujja tikkelt, egy olyan kórosan mozgó ideg miatt, ami

önmagától képes az én akaratom megkérdése nélkül önálló életre. Vagy csak feküdtem, kifeszítettem a tenyerem, majd hagytam, hogy az elfáradó izomzat lassan összezárja az ujjaim. Apró és zsibbasztó folyamat...

Lassan már a derekam is gyakran elöntötte a verejték, s ahogy néha elgondolkodtam, hogy mi a fenét is segít nekem a vértisztítás, saját magammal álltam le vitázni.

Oké, nincs annyiszor hányingerem, csak egy kicsit dagad a lábam, de nem érzem a két kezelés között, hogy annyira sokkal jobban lennék, vagy hogy alig várom már a következőt, mert nagyon nem vagyok jól.

Erre azt mondták, hogy ha nem jönnél, nagyon nem lennél jól – hidd el.

Hahh!

Na, és az egyre okosabb társaim, akiktől jöttek a hegyi beszédek, mint az is, hogy:

– Az eszedbe se jusson, hogy kihagysz egy kezelést, mert...

Az egyesület korán kezdte szervezni az idej nyaralást, már azt is letárgyaltuk, hogy ahova megy a csapat, ott kérésünk állomást is, merthogy erre volt lehetőség, csak jelezni kellett előre.

Oké! Naná, menni kell!

Nem baj, ha a hétből három napot nem is lehetek velük igazán, azért menjek, meglátom, hogy jó lesz! Megoldjuk, hogy ne kelljen mentő, megoldjuk...

Egy este bambán bámultam a tévét, amikor megszólalt a telefonon a megszokott csengődallam. A keresztapa című film zenéjét állítottam be rajta, számomra sokkal több volt ez, mint egy jelzés.

– Igen, tessék!

– A klinikáról hívom. Hogy van?

– Köszönöm, jól!

- Nos, úgy néz ki, hogy van donor. Ha minden jó, akkor fél, vagy háromnegyed egy körül küldöm önért a mentőt!
- De jó! Ez már a negyedik riasztás.
- Igen, reméljük most sikerül!

És hogy az égiek miért most gondoltak rám? Talán jelentéssel bír, hogy másnak ez a nap (április 1.) mást jelent a kalendáriumban?

S akkor hajnalban elvitt a mentő, akkor reggel megműtötték...

...a végére

Ez egyetlen homokszem abban a buckában, ahol emberek élnek, ahol azt hajtogatjuk, hogy: Nem mi irányítjuk a sorsunk.

Hasonlíthatunk, talán a szemünk is egyforma színű, de mindannyian tudjuk, hogy nincs két ugyanolyan ember, vagy ugyanolyan életút.

A világon rengeteg látássérült él, ebből már jóval kevesebb a vak, s ha szűkítjük azt a kört, amibe én is beletartozok, akkor láthatjuk, ezek közül arányosan csökken azok száma, akik cukrosok, vesebetegek, dializáltak. S hogy a legvégén legyen még valamennyi érintett, ott vannak azok, akik eljutnak oda, ahova nekem sikerült: a kombinált transzplantációhoz.

Nem vagyok különleges, csodabogár, csak egy olyan valaki, aki elhatározta, hogy nem ül le, nem adja fel, hanem beleáll az életének abba a sötét és nem könnyű korszakába, amit ha reálisan végignéz, akkor látja, hogy saját maga miatt alakult ki. Lehetett volna másképp? Lehet.

Feladhattam volna már az elején? Én tudom, hogy nem. Más talán megtette volna.

Talán a folyamatot ajánlhatnám azoknak, akik beleesnek, vagy mellettük valaki hasonló szituációba kerül.

Korántsem vagyok tökéletes, nem tudom, hogy mikor és mire mi a legjobb válasz, mi a helyes döntés. Nekem ezt így kellett végigcsinálnom, de lesznek mások, akiknek meg egy másfajta megoldás indítja el a gondolataikat, a mozdulataikat, döntéseik irányát.

Nem mindenhol mentem bele részletekbe, hiszen amikor az emberrel zajlik az élet, sokszor csak az a fontos, hogy ami akkor van, az a legjobb legyen.

Nem magyaráztam meg sok dolgot sem a vakokkal, sem a dializáltakal kapcsolatban, de azt vallom, hogy ha mersz kérdezni, akkor megérdemléd, hogy válaszoljak!

Mit üzenek mégis?

Menj, ha menned kell! Sírj, ha úgy érzed, hogy az neked jó! Viselkedj, ha azt érzed, továbbjuthatsz vele! Írj, ha hiszed, hogy szavaid eljutnak másokhoz, s megérthetik üzeneted! Ami a legfontosabb:

Soha ne add fel!

Azt hiszed, hogy észreveszed, pedig mindketten tudjuk: meg sem látod addig, amíg meg nem villan a bot a kezébe. Na jó, ne legyenek ennyire szigorú, hiszen te azért nyitott szemmel jársz, s lehet, hogy körülöted mindenki.

Én hős vagyok, én tényleg csak akkor láttam meg őket, ha már majdnem hasraestem a maguk előtt kapálódzó botjukba. Na akkor is félve kérdeztem meg: Segíthetek? Aztán ahogy felfedeztem magamon a megvalósuló és elég bizarr, sötétségbe belevesző jövőmet, már egyre többen tűntek fel és egyre bátrabban kaptam el a karjukat. Talán még kiáltottam is, pedig nem a fülükkel volt a baj, hanem a szemeikkel... S ide megérkezett még egy nagy „ajándék” mellém: meglassultak, majd leálltak a veséim is.

Ja az meg már csak hab a tortán, hogy a cukorbetegség azon kívül, hogy még nem esett le a lábam, minden szövödményét is beleépítette a testembe.

Hosszú idő telt el, amíg az történt, ami olyan hamar lezajlott, hogy felfogni sem volt időm.

Hogy miért dugtam mégis a fejem a homokba? Nem tudom. De a múlton nem rágódom, a jelen és a jövőaz, ami mozgat... Vakság, dialízis, s a kaszás, aki megállás nélkül kopogtatott az ajtómon, az ablakomon, akkor is, ha nappal volt és akkor is, amikor álmodtam.

Mi zajlott le bennem? Mit éreztem akkor, alatta és utánna? Mi adott erőt? Nekem milyen volt, mi minden járt a fejemben?

Nekem így és ezek, ebből a szemszögből és nem biztos, hogy ez volt a jobb, vagy a rosszabb. De minden igaz, a döntések, a megválasztott utak, a kérdésekre a válaszok, a kialakított világ, vagy maga a választott sors.

MINDEN AZ ENYÉM...

